KATOLÍCKA UNIVERZITA
V RUŽOMBERKU
formujúca myseľ i srdce

KATOLÍCKA UNIVERZITA V RUŽOMBERKU

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katarína Russinová

Kto vie nech učí

Vzdelávací materiál

XII.

Projekt „Kto vie, nech učí“ sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

Kód projektu: 312011AKK9 Kód výzvy: OPLZ-PO1/2019/DOP/1.3.1-01

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM ĽUDSKÉ ZDROJE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

www.esf.gov.sk www.minedu.gov.sk www.ludskezdroje.gov.sk www.ku.sk

Katolícka univerzita v Ružomberku
Pedagogická fakulta

PaedDr. Katarína Russinová, PhD.

KTO VIE, NECH UČÍ

Vzdelávací materiál XII.

Vzdelávací materiál je výstupom projektu „**Kto vie, nech učí“**

Operačný program: Ľudské zdroje
Spolufinancovaný fondom: Európsky sociálny fond
Prioritná os: Vzdelávanie
Kód výzvy: OPLZ-PO1/2019/DOP/1.3.1-01; 312011AKK9
Investičná priorita: Zlepšenie kvality, efektívnosti a prístupu k terciárnemu ekvivalentnému vzdelávaniu s cieľom zvýšiť počet študujúcich a úroveň vzdelania, najmä v prípade znevýhodnených skupín.
Špecifický cieľ: Zvýšiť kvalitu VŠ vzdelávania a rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja s cieľom dosiahnuť prepojenie VŠ vzdelávania s potrebami trhu práce.
Hlavný cieľ: Účinnejšie prepojiť teoretické vzdelávanie na akademickej pôde a praktické vzdelávanie v cvičných školách a cvičných školských zariadeniach u študentov Pedagogickej (PF) a Filozofickej fakulty (FF) Katolíckej univerzity (KU) v Ružomberku a dosiahnuť tak skvalitnenie prípravy budúcich pedagógov a odborných pracovníkov.
Podaktivita č. 3: Tvorba podporných metodických a vzdelávacích materiálov

VERBUM – vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku
Hrabovská cesta 1, 034 01 Ružomberok
2023

ISBN 978-80-561-1048-5

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM ĽUDSKÉ ZDROJE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

OBSAH

ÚVOD **3**

1 VŠEOBECNÉ POVOLANIE K SVÄTOSTI **5**

2 NÁVRAT K ČNOSTIAM **7**

3 ÚVOD DO ARETOLÓGIE **10**

4 VZORY ČNOSTNÉHO ŽIVOTA PRE MLADÝCH ĽUDÍ **15**

5 VZDELÁVACÍ MATERIÁL: ČNOSTNÍ MLADÍ – VZORY SVÄTOSTI **18**

5.1 Pokora 23

5.2 Radosť 26

5.3 Čistota 30

5.4 Služba a láska k blížnemu 35

ZÁVER **40**

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV **41**

ZOZNAM PRÍLOH **43**

ÚVOD

Povolanie k svätosti je Kristovou výzvou pre kresťanov všetkých čias. V nej dochádza k stretnutiu ľudskej slabosti zo silou Božej milosti. Osobná svätosť každého jednotlivca dodáva krásu tvári Cirkvi, čím spôsobuje, že súčasný svet môže jej posolstvo ľahšie prijať. Cieľom pripravených vzdelávacích materiálov je poukázať na túto skutočnosť a predostrieť mladým ľuďom vzory kresťanského života ako inšpiráciu pre zmysluplný život v perspektíve večnosti.

Zámerom prvej kapitoly je explikovať svätosť ako základné smerovanie kresťanského života. Druhá kapitola podáva zdôvodnenie morálnych a teologálnych čností ako fundamentálneho prostriedku pre rast a dosiahnutie svätosti. Tretia a štvrtá kapitola podávajú charakteristiku základných a ďalších vybraných čností, ktoré možno považovať za kardinálny prvok mravného formovania detí staršieho školského veku. Piata kapitola obsahuje praktickú časť, ktorá zahŕňa samostatný tematický celok. Súčasťou súboru sú aj prílohy, potrebné k plnohodnotnému realizovaniu tém v pedagogickej praxi v školskej katechéze. Teoretická časť vzdelávacích materiálov je určená na priblíženie problematiky pedagógovi, ktorý s danou témou bude pracovať, nie ako bezprostredný výklad učiva. Je úlohou katechétu sformulovať opis čnosti primerane veku poslucháčov.

Súbor vzdelávacích materiálov pre učiteľov základných škôl pre predmet Náboženská výchova koreluje s obsahovým štandardom predmetu a s dôrazom na rozvoj žiackych kompetencií, potrebných pre osobný život a život v spoločnosti. Umožňuje žiakom formulovať otázky týkajúce sa základných životných hodnôt, postojov a konania, konfrontovať ich s vedecky a nábožensky (kresťansky) formulovanými pohľadmi na svet, hľadať svoje vlastné životné hodnoty. Vzdelávacie materiály, vychádzajúc z dokumentov Cirkvi a z učenia pápeža Františka, sú koncipované tak, aby napomáhali formovať v človeku náboženské myslenie, citlivé svedomie, katolícke náboženské vyznanie a osobnú vieru ako prejav vlastného a autonómneho náboženského myslenia a zároveň integrálnej súčasti identity človeka so zreteľom na stanovené ciele predmetu. Východiskom pri tvorbe bol štátny vzdelávací program pre predmet náboženská výchova a rovnako prihliadanie na špecifiká predmetu na danom stupni. Obsah vzdelávacích materiálov spĺňa požiadavky nového Direktória pre katechézu, zohľadňuje základné teologické zásady v katechéze ako trojičný rozmer, kristocentrizmus, rozmer spoločenstva v dejinách spásy i v dejinách Cirkvi. Rovnako má na zreteli medzipredmetové vzťahy a implementáciu prierezových tém do konkrétneho učiva.[1]

[1] Porov. KATOLÍCKE PEDAGOGICKÉ A KATECHETICKÉ CENTRUM. 2010. *Kurikulum predmetu Katolícke náboženstvo/ Náboženská výchova pre základné školy, stredné školy, štvorročné gymnáziá a osemročné gymnáziá, dvojročné nadstavbové stredné školy*. Spišská Nová Ves: KPKC. 2010. s. 11-15.

Cieľovou vekovou kategóriou pre predkladané vzdelávacie materiály sú žiaci na druhom stupni základných škôl. Pripravené katechézy možno použiť v ôsmom alebo v deviatom ročníku. Obsah katechéz – náuka o čnostiach a ich formovanie ako stálej charakterovej črty človeka, zodpovedajú ročníkovým témam: Sloboda človeka, dôstojnosť človeka, zodpovednosť človeka. Pravda, ktorú človek objavuje v dialógu s Bohom, ho oslobodzuje od zamerania na vlastné ja. Len vnútorne slobodný človek si je vedomý svojej dôstojnosti, ktorú objavuje v Bohu. Slobodný človek, vedomý si dôstojnosti každej ľudskej bytosti, je schopný a ochotný niesť zodpovednosť nielen za seba, ale aj za iných a za vzťahy s inými. [2] V staršom školskom veku, na ktorý je zameraný tento vzdelávací materiál, sa dieťa dostáva do obdobia dospievania. Pociťovanie, vnímanie, a tiež aj pamäť sú v tomto veku už takmer podobné ako u dospelého človeka, avšak pozornosť je častejšie kolísavá. Napriek tomu, že dieťa je už schopné vlastných logických operácii (triediť, porovnávať, spájať, vyvodzovať závery), je ešte stále sústredené na konkrétne situácie. Neuspokojí sa s jedným riešením situácie, ale hľadá ďalšie možnosti a snaží sa ich overovať. Nerozmýšľa len o tom, aký svet je, ale aj aký by mohol byť. Dieťa v tomto období rieši dilemu hľadania vlastnej identity. V tomto období rozlišujeme vývinové obdobie viery: formovanie autonómnej religiozity (12. -16. rok). U chlapcov sa okolo 12. do 17. roku, a u dievčat vo veku od 10. do 15. roku rozvíja tzv. „Pýtajúca sa viera.“. Mladý človek sa počas dospievania stáva samostatným a zodpovedným za svoje činy. Rodičia majú už len poradnú funkciu. Hľadá duchovnú realitu. Ak sú jeho náboženské skúsenosti spojené len so sentimentálnym alebo sociálnym prežívaním, a nemá vyriešené predchádzajúce pochybnosti, dostáva sa do duchovného zmätku. Vtedy je potrebné evanjelizovať ho, t. j. vyzvať k osobnému aspektu živej viery, k znovuzrodeniu a neskôr k aktívnej službe pre Krista. Na druhej strane je toto obdobie plné veľkorysosti a chuti zachraňovať ľudstvo. Dieťa prechádza z detskej zbožnosti, úzko napojenej na zbožnosť rodičov, k dospelej viere. Mnoho mladých ľudí, ktorí uverili v Ježiša Krista už v predchádzajúcom období, môže čeliť rôznym spochybňovaniam buď zo strany svojho rozumu alebo zo strany rovesníkov. Vtedy odporúčame poukázať na možné spôsoby riešenia pochybností napríklad oboznamovaním sa so skúsenosťami iných ľudí v podobnej situácii priamo v duchovnej literatúre. Poslúžiť tomu môže aj tento vzdelávací materiál zameraný vzory čnostného života.[3]

[2] Porov. KATOLÍCKE PEDAGOGICKÉ A KATECHETICKÉ CENTRUM. 2010. *Kurikulum predmetu Katolícke náboženstvo/ Náboženská výchova pre základné školy, stredné školy, štvorročné gymnáziá a osemročné gymnáziá, dvojročné nadstavbové stredné školy*. Spišská Nová Ves: KPKC. s. 34.
[3] Porov. HANESOVÁ, D. 2011. *Náboženská výchova v školách*. Ružomberok: Teofania, s. 78 – 100.

1 VŠEOBECNÉ POVOLANIE K SVÄTOSTI[4]

Svätosť je najkrajšou tvárou Cirkvi. Základnou myšlienkou svätosti je „oddeliť, vyčleniť pre Boha“. Miesta, objekty, predmety, ľudia a obdobia boli nazvané svätými, keď boli vyčlenené pre Všemohúceho Boha. On sám – Stvoriteľ, absolútne oddelený od stvorenia, odzrkadľuje svätosť. Boh je Svätý.[5]

Pre kresťana nie je možné myslieť na vlastné poslanie na zemi bez toho, aby ho chápal ako cestu ku svätosti. Boh stvoril človeka na svoj obraz (Gn1, 27) a žiada, aby sa mu náležitým konaním pripodobnil. *„Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec,“* odznieva z Ježišových úst (Mt5, 48) počas reči na vrchu. Týmito slovami Kristus apeluje na ľudí všetkých čias a svojím životom predkladá návod ku svätosti každému z nás. *„Jeho mlčanie, zázraky, skutky, modlitba, láska k ľuďom, uprednostňujúca láska k maličkým a chudobným, úplné prijatie obetovania sa na kríži za vykúpenie sveta a napokon jeho zmŕtvychvstanie, to všetko je splnením jeho slova a završením jeho Zjavenia.“*[6] Kristova náuka o blahoslavenstvách, vnútornom sebazapieraní, poníženosti a poslušnosti je dokonalou smernicou lásky k Bohu a blížnemu. Vlastným životom nás podnecuje žiť živú vieru, dôveru v modlitbu, trpezlivosť, duševný pokoj a stále spojenie s Duchom Svätým. „*Svojou poslušnosťou Márii a Jozefovi, ako aj dlhoročnou pokornou prácou v Nazarete, dáva príklad svätosti v každodennom živote rodiny a práce.“*[7] Učí cestám a prostriedkom k čnostiam, ktorých osvojenie privedie človeka nielen k vlastnej svätosti, ale stanú sa nástrojom posvätenia celej Cirkvi a sveta. „Pán mi dal poznať,“ píše vo svojom Denníčku sv. Faustína Kowalská, *„ako veľmi túži po dokonalosti vyvolených duší. - Vyvolené duše sú v mojich dlaniach ako svetlá, ktoré hádžem do tmy sveta a osvecujem ho. Ako hviezdy osvetľujú noc, tak vyvolené duše osvecujú zem. Čím je duša dokonalejšia, tým väčšie svetlo okolo seba šíri a ďalej dosahuje. Môže byť skrytá a neznáma, dokonca aj pre najbližších, ale jej svätosť sa odráža v dušiach v najodľahlejších končinách sveta.*“[8]

Všetci sme povolaní k svätosti.[9] Ježiš Kristus uzatvára predstavenie blahoslavenstiev týmito slovami: *„Vy ste soľ zeme. Ak soľ stratí chuť, čím ju osolia? Už nie je na nič, len ju vyhodiť*

---

[4] Porov. KAMIAČOVÁ, M. 2020. *Mladí pre mladých - vzory kresťanského života ako súčasť pastorácie mládeže.* [Záverečná práca]. Ružomberok: Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity. s.23-24.
[5] Porov. ENCYKLOPEDIE BIBLE. Praha: Euromedia Group, k. s., 1997, s. 154.
[6] *Katechizmus Katolíckej cirkvi.* Trnava: SSV, 1999. čl. 561.
[7] *Katechizmus Katolíckej cirkvi.* Trnava: SSV, 1999. čl. 564.
[8] KOWALSKÁ, F. 2012. *Denníček: Božie milosrdenstvo v mojej duši.* 3. vydanie. Ząbki: Wydawnictwo APOSTOLICUM, čl. 1601.
[9] Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi.* Trnava: SSV, 1999. čl. 2013.

von, aby ju ľudia pošliapali. Vy ste svetlo sveta...Nech tak svieti vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca, ktorý je na nebesiach.“ (Mt5, 13-14.16).

Pápež František vo svojej exhortácii O povolaní k svätosti, hneď v úvode píše: *„Pán žiada všetko a ponúka pravý život a šťastie, pre ktoré sme boli stvorení. Chce, aby sme boli svätí, a nečaká, že sa uspokojíme s priemernou, zriedenou, povrchnou existenciou. V skutočnosti už od prvých strán Biblie je v rozličných podobách prítomné povolanie k svätosti. Takto ho Pán predložil Abrahámovi: „Chodievaj predo mnou a buď dokonalý“ (Gn 17, 1).“*[10] Pápež František ďalej povzbudzuje, že aj dnes v súčasnej dobe je možné vidieť svätosť v ľude trpezlivého Boha: v rodičoch, ktorí s veľkou láskou vychovávajú svoje deti; v mužoch a ženách, ktorí pracujú, aby zabezpečili svoje rodiny; v chorých, v staručkých rehoľníčkach, ktoré sú stále usmiate. Svätosť znamená stále kráčanie vpred, každodenné nasledovanie Krista aj napriek ťažkostiam. Je to mnoho ráz svätosť „vedľajších dverí“, tých, ktorí žijú medzi nami a sú odrazom Božej prítomnosť.[11]

Ponúkaný vzdelávací materiál chce byť pomôckou, ako deti a mládež povzbudiť na ceste k svätosti cez pestovanie čností, ktoré nám Pán predstavuje prostredníctvom najpokornejších členov tohto ľudu. Cez, tých, ktorí o ňom vydávali živé svedectvo, najmä životom podľa viery a lásky. Nato, aby sa ľudia stali svätými, nemusia byť biskupmi, kňazmi, rehoľníčkami či rehoľníkmi. Veľakrát máme pokušenie myslieť si, že svätosť je rezervovaná len tým, ktorí majú možnosť držať si odstup od bežných zamestnaní, aby venovali veľa času modlitbe. Nie je to tak. Všetci sme povolaní byť svätými tak, že budeme žiť s láskou a ponúkať vlastné svedectvo v zamestnaniach všedného dňa, tam, kde sa každý nachádza. V takej miere, v akej sa posväcuje, sa každý kresťan stáva užitočnejším pre svet. Pápež František vyzýva najmä mladých ľudí, aby sa nebáli cieliť vyššie, nechať sa milovať a nechať sa viesť Bohom. Svätosť nás neurobí menej ľudským, pretože je to stretnutie našej slabosti so silou milosti.[12]

---

[10] FRANTIŠEK. 2018. Gaudete et exsultate. O povolaní k svätosti v súčasnom svete. Trnava: SSV, čl.1.

[11] Porov. FRANTIŠEK. 2018. *Gaudete et exsultate. O povolaní k svätosti v súčasnom svete*. Trnava: SSV, čl. 7

[12] Porov. FRANTIŠEK. 2018. *Gaudete et exsultate. O povolaní k svätosti v súčasnom svete*. Trnava: SSV, čl. 14-18.

2 NÁVRAT K ČNOSTIAM[13]

V rámci veľkého rámca svätosti chceme zhrnúť niektoré charakteristiky nevyhnutné na pochopenie životného štýlu, ku ktorému Boh povoláva človeka. Prostriedky posvätenia, ktoré už poznáme sú rozličné metódy modlitby, vzácne sviatosti Eucharistie a zmierenia, sebaobetovanie v službe, rozličné formy zbožnosti, duchovné vedenie a mnohé ďalšie. Nasledujúca časť sa dotýka len niektorých aspektov povolania k svätosti, ktoré, zarezonujú osobitným spôsobom a ktoré sú zároveň zaznávané do takej miery, že sa stali akoby cudzím slovom, vyžadujúcim objasnenie. Myslíme tým čnosti.[14]

Dá sa naučiť čnosti? Jednoduchá otázka z piateho storočia pred Kristom sa na konci dvadsiateho storočia po Kristovi znovu neodvratne vynára nad obzorom. V rámci predkladaného vzdelávacieho materiálu chceme ako učitelia náboženskej výchovy pomôcť znovuzrodeniu morálnych vlastností a zvyklostí u nastupujúcej generácie. Ľudia dvadsiateho prvého storočia, moralizujú a rozčuľujú sa nad morálkou väčšmi než stredovekí ľudia; oni však mali lepšie morálne návyky a aj podľa nich žili. Sedem základných čností poznal v stredoveku každý, zatiaľ čo dnes je raritou mladý človek, ktorý ich všetky aspoň vymenuje. Etické správanie bez čnosti je len ilúzia. Z pohľadu kresťana zasa platí, že čnosti si nevieme vyrobiť sami. Čnosť je ovocím viery. Ak učenie o čnostiach nie je pravdivé, potom je celá Biblia klamstvom. Pretože každý jej verš buď naznačuje alebo priamo učí o čnostnom živote. Iba vtedy je človek milý Bohu. Byť čnostným znamená byť naplno ľudským. Pápež Pius XII. vysvetľuje, že najprv musíme urobiť svet ľudským, aby sme ho mohli urobiť svätým. Dôvod nášho spoločenského úpadku a zmätku: stratili sme sa. Ak sa však približujeme stále bližšie a bližšie k priepasti, jedinou správnou voľbou je návrat. Návrat k čnostiam ako cesta k svätosti.[15]

Svätý Ján XXIII., známy ako „láskavý pápež“, vo svojom Denníku duše píše: *„Od svätcov si musím osvojiť podstatu ich čností, nie ich jednotlivé prejavy. Nie som sv. Alojz, ani nemusím hľadať svätosť presne tak ako on, ale musím ju hľadať tak, ako to vyžaduje moja vlastná povaha, charakter a odlišné životné okolnosti. Nemôžem byť suchou, neduživou napodobeninou nejakého vzoru, nech by bol akokoľvek dokonalý. Boh túži, aby sme nasledovali príklad svätých tak, že do seba necháme vsiaknuť životodarnú miazgu ich čností a premeníme*

[13]Porov. KAMIAČOVÁ, M. 2020. *Mladí pre mladých - vzory kresťanského života ako súčasť pastorácie mládeže.* [Záverečná práca]. Ružomberok: Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity. s. 24-27.
[14] Porov. FRANTIŠEK. 2018. *Gaudete et exsultate. O povolaní k svätosti v súčasnom svete*. Trnava: SSV, čl.110.
[15] Porov. KREEFT, P. 2007. *Návrat k čnostiam. Múdrosť tradičnej morálky v morálnom zmätku dnešnej doby.* Bratislava: Redemptoristi. s.9-14

ju na miazgu nášho vlastného života tým, že ju prispôsobíme našim individuálnym schopnostiam a jednotlivým okolnostiam. Keby bol sv. Alojz taký ako som ja, bol by svätý inak.“[16]

„Čnosť je trvalá a stála dispozícia konať dobro.“[17] Možno ju označiť aj ako kladnú mravnú vlastnosť či morálnu prednosť, ktorá „umožňuje človekovi nielen konať dobré skutky, ale aj dávať zo seba samého to najlepšie.“[18] V užšom zmysle slova predstavuje čnosť kresťanskú prednosť. Je darovaním Božej sily človeku, spoluúčasťou na Božej dobrote a svätosti. „Čnostný človek so všetkými svojimi zmyslovými a duchovnými silami smeruje k dobru, ide za ním a volí si ho v konkrétnom konaní.“[19] Čnosti sú teda posilou pre správne konanie, úkonom rozumu a srdca prostredníctvom Božej milosti. Zdokonaľujú dobrý obraz v človeku, prehlbujú jeho zjednotenie s Bohom a sú praktickým dôkazom, že človek - kresťan je nasledovníkom Ježiša Krista.[20]

Čnosti človeka zdokonaľujú či dokonávajú, lebo aj naňho sa vzťahuje Boží štýl nevytvárať všetko už dokonané, hotové, ale dať človeku možnosť spolupracovať na stvoriteľskom diele. Čnosti vytvárajú jeho osobnostný profil a ich dokonalosť predstavuje to najcennejšie v ľudskej mravnosti a najvyšší stupeň ušľachtilej ľudskosti. Privádzajú človeka ku takému spôsobu konania, že jeho život sa stáva dôstojným, kvalitným a úctyhodným. Čnosti teda nie sú nedostupným ideálom, ale reálnou možnosťou a zároveň potrebou. [21]

Životný horizont dnešnej spoločnosti je celkom vyplnený svetom a hmotným pokrokom. Naše myslenie prebieha predovšetkým v pozemských kategóriách. Zmienka o čnostiach súčasných ľudí zvyčajne uvádza do rozpakov prameniacich z vedomia, že je to čosi dobré, ale vyžaduje si veľkú námahu uskutočňovať to. S postupným dištancovaním jednotlivých sfér spoločenského života od morálnej náuky Cirkvi, stratil výraz „čnosť“ svoj pôvodný význam a spolu so slovom sa zdiskreditovala aj skutočnosť, ktorú označuje. Novodobé ideológie prezentujú kľúčové morálne hodnoty ako prežitok brániaci realizovaniu sa

---

[16] MARTIN, J. 2016. *Môj život so svätými.* Trnava: Dobrá kniha, s. 397.
[17] *Katechizmus Katolíckej cirkvi.* Trnava: SSV, 1999. čl. 1803.
[18] *Katechizmus Katolíckej cirkvi.* Trnava: SSV, 1999. čl. 1803.
[19] *Katechizmus Katolíckej cirkvi.* Trnava: SSV, 1999. čl. 1803.
[20] Porov. STANČEK, Ľ. 2005. *Čnosti* [online]. Spišská Kapitula – Spišské Podhradie: Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojtaššáka, s. 17 – 19 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <http://www.evanjelizacia.eu/upload/knihy/cnosti_lubomir_stancek.pdf>
[21] Porov. STANČEK, Ľ. 2005. *Čnosti* [online]. Spišská Kapitula – Spišské Podhradie: Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojtaššáka, s. 14, 20 [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <http://www.evanjelizacia.eu/upload/knihy/cnosti_lubomir_stancek.pdf>

moderného človeka.[22] V spoločnostiach s relativistickým nazeraním na morálku je sklon považovať za dobro to, čo vyhovuje a prináša prospech jednotlivca. Zároveň je však jasné, že keď sa postavíme pred Krista, sme konfrontovaní otázkou: „Čo mám robiť, aby som obsiahol večný život?“ (porov. Mk10, 17) Každá iná otázka o zmysle a hodnote nášho života by bola zoči – voči Kristovi nedostatočná a nepodstatná. Všetko to, čím človek v sebe samom presahuje svet – hoci v ňom zostáva zakorenený – sa vysvetľuje Božím obrazom a podobou, ktoré sú už od začiatku vtlačené do ľudskej bytosti.[23] Túto božskú podobu v nás privádzame k dokonalosti cez čnosti.[24]

[22] Porov. LIPTÁKOVÁ, V. 2012. *Kresťanské vnímanie čností ako prostriedku posväcovania sa človeka*. In: *Acta theologica et religionistica* [online]. Prešov: GTF PU, s. 9 – 25 [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.unipo.sk/public/media/17379/ATeR%201_2012.pdf >

[23] Porov. JÁN PAVOL II.: *Parati semper. Apoštolský list mladíkom a dievčatám celého sveta pri príležitosti medzinárodného roku mládeže 1985*. čl. 5. [online]. Rím, 1985 [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/hladat/p/dokumenty-papezov/c/parati-semper >

[24] Porov. STANČEK, Ľ. 2005. *Čnosti* [online]. Spišská Kapitula – Spišské Podhradie: Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojtaššáka, s. 21 [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <http://www.evanjelizacia.eu/upload/knihy/cnosti_lubomir_stancek.pdf>

3 ÚVOD DO ARETOLÓGIE

Náuka o čnostiach – aretológia (z gréčtiny „areté“ - dar aj schopnosť nadobudnutá učením), rozlišuje prirodzené a nadprirodzené čnosti. Čnosti sú svojou povahou ako svaly, ktoré treba posilňovať cvičením. Sú vnútornou silou, ktorá podnecuje človeka, aby sa snažil dosiahnuť vytýčený cieľ. Ich opakom sú neresti. Neresť znamená pripustiť si neschopnosť robiť dobro, uspokojiť sa s nečinnosťou, túžba maž pôžitok bez námahy.[25] V odbornej diskusii o čnostiach z pohľadu spoločenskej etiky často zaznieva, že definovanie čností, výchova k nim a ich usporiadanie do systému, je zásluhou starovekých filozofov, predovšetkým Platóna. Štyri kardinálne čnosti však nepochádzajú z gréckej filozofie. Nájdeme ich vo Svätom Písme. V ľudskom srdci ich utváral Boh, a nie Platón. On ich len ako prvý sformuloval do pojmov, avšak pre samotné čnosti urobil asi toľko, čo Newton pre pohyb – teda objavil a zadefinoval už existujúce vnútorné zákony danej veličiny. Štyri kardinálne čnosti nie sú jediné čnosti, ba ani najvyššie. Ako Einstein prevýšil Newtona, tak aj Ježiš prevyšuje Platóna. Avšak rovnako ako Einstein Newtonovmu učeniu neprotirečil, ale staval na ňom, tak aj Ježišove nadprirodzené čnosti neprotirečia Platónovým prirodzeným čnostiam, ale ich predpokladajú. Platón nám dal gramatiku čnosti; Ježiš nám dáva jej poéziu.[26] „Ak je čnosť stálou dispozíciou konať dobro, potom čnostný človek je ten, ktorý slobodne koná dobro. Tieto slová sa vzťahujú predovšetkým na ľudské, t. j. prirodzené čnosti. Spomedzi nich štyri základné – rozvážnosť, spravodlivosť, mravná sila a miernosť – sa spomínajú už v Starom zákone (Múd8, 7).

A. Prirodzené čnosti

Prirodzené ľudské čnosti sú v samom zárodku podstaty človeka, preto majú veľký význam aj pre kresťanskú formáciu. Sú základom, na ktorom sa neskôr budujú čnosti nadprirodzené. Pápež Pius XII. opakovane prízvukoval, že najprv musíme svet urobiť ľudským, aby sa neskôr mohol stať božským.[27]

„Ľudské čnosti sú pevné postoje, trvalé dokonalosti rozumu a vôle, ktoré usmerňujú naše činy, usporadúvajú naše vášne a riadia naše správanie podľa rozumu a viery. Poskytujú človekovi sebaovládanie a radosť, aby mohol viesť morálne dobrý život.“[28]

Všetky prirodzené čnosti možno zoskupiť okolo štyroch základných čností, ktorými sú:

---

[25] Porov. FRANTIŠEK – POZZA, M. 2021. *O nerestiach a čnostiach*. Trnava: SSV, s. 8.
[26] Porov. KREEFT, P. 2007. *Návrat k čnostiam. Múdrosť tradičnej morálky v morálnom zmätku dnešnej doby.* Bratislava: Redemptoristi. s.59.
[27] Porov. STANČEK, Ľ. 2005. *Čnosti* [online]. Spišská Kapitula – Spišské Podhradie: Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojtaššáka, s. 108 [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: <http://www.evanjelizacia.eu/upload/knihy/cnosti_lubomir_stancek.pdf>
[28] Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi.* Trnava: SSV, 1999. čl. 1804.

Rozvážnosť – je čnosť, ktorá robí praktický rozum schopným rozoznávať vo všetkých situáciách, čo je pre nás skutočným dobrom a voliť správne prostriedky na jeho vykonanie. Rozvážnosť je čnosť spravovania. Nemožno vládnuť, riadiť bez rozvahy. Znamená pred rozhodovaním si vždy povedať: „Zastav sa, zastav a uvažuj!“[29] Rozvážnosť nemožno zamieňať s bojazlivosťou alebo strachom, s dvojtvárnosťou či pretvárkou. Rozvážny človek rozhoduje o svojom správaní a usporadúva ho podľa úsudku zdravého rozumu. Vďaka tejto čnosti aplikuje človek morálne zásady bez omylu v jednotlivých prípadoch a prekonáva pochybnosti o dobre, ktoré treba konať a o zle, ktorému sa treba vyhnúť.[30] Čnosť rozvážnosti je potrebné rozvíjať pomocou zdravého svedomia a hlbokej viery. Je potrebné veľa premýšľať, veľa sa modliť a tiež mať súcit, empatiu.[31] Hriech je najväčšou prekážkou čnosti rozvahy, lebo je najväčšou nerozvážnosťou (hlúposťou).[32]

Spravodlivosť – je morálna čnosť, ktorá spočíva v stálej a pevnej vôli dať Bohu a blížnemu to, čo im patrí. Významné biblické postavy, ľudí blízkych Bohu, označuje Biblia slovom „spravodlivý“ (Mt1,19; Gn6,9; Lk2,25). Spravodlivosť voči ľuďom robí človeka schopným rešpektovať práva každého a vnášať do ľudských vzťahov súlad, ktorý podporuje primeraný postoj voči iným a spoločnému dobru.[33] Nie je ľahké byť sudcom. Vyžaduje lásku k spravodlivosti. Spravodlivý človek sa nestará len o svoje veci ale záleží mu na ľuďoch. (Ž37, 21;Lk18,1-8). Čnosť spravodlivosti teda pomáha vzdorovať egocentrizmu a vedie k láske k Bohu a blížnemu. (Ž106, 3).Ovocím spravodlivosti má byť pokoj, ktorý človek cíti vo svojom vnútri po rozhodnutiach alebo skutkoch. Pokoj znamená, že človek naozaj vykonal spravodlivosť.[34]

Mravná sila – je morálna čnosť, ktorá zabezpečuje nepoddajnosť v ťažkostiach a vytrvalosť v úsilí o dobro. Posilňuje predsavzatie odolávať pokušeniam a prekonávať ťažkosti v morálnom živote. Dáva schopnosť premáhať strach, a to aj strach zo smrti, a čeliť skúškam a prenasledovaniam. Robí človeka schopným ísť až tak ďaleko, že sa zriekne vlastného života a obetuje ho na obranu spravodlivej veci.[35] Mučeníci sú najkrajším príkladom čnosti mravnej sily. Ak mladý človek stratí vôľu, je neschopný ísť vpred, je apatický, stratil sny a padajú do autodešktrukcie. Preto potrebuje svet prorokov – ľudí, ktorí svedectvom ukazujú, že žiť

---

[29] Porov. FRANTIŠEK – POZZA, M. 2021. *O nerestiach a čnostiach*. Trnava: SSV, s. 71.
[30] Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi.*. Trnava: SSV, 1999. čl. 1806.
[31] Porov. FRANTIŠEK – POZZA, M. 2021. *O nerestiach a čnostiach*. Trnava: SSV, s. 71.
[32] Porov. STANČEK, Ľ. 2005. *Čnosti* [online]. Spišská Kapitula – Spišské Podhradie: Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojtaššáka, s. 110 [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: <http://www.evanjelizacia.eu/upload/knihy/cnosti_lubomir_stancek.pdf>
[33] Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi.* Trnava: SSV, 1999. čl. 1807.
[34] Porov. FRANTIŠEK – POZZA, M. 2021. *O nerestiach a čnostiach*. Trnava: SSV, s. 22.
[35] Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi.*. Trnava: SSV, 1999. čl. 1808.

evanjelium je možné. Cirkev je prorocká. Jej členmi sú ľudia, ktorí vedia povedať silné veci, plakať s plačúcimi a modliť sa, pozerajúc Bohu do očí. Mravná sila dáva silu znova vstať po neúspechu a páde.[36]

Miernosť – je morálna čnosť, ktorá zmierňuje príťažlivosť rozkoší a dáva rovnováhu pri používaní pozemských dobier. Zabezpečuje dominanciu vôle nad pudmi a udržiava túžby v rozumných medziach.[37] Na túto čnosť sa bezprostredne viaže miernosť v jedení a pití a čistota ako čnosť, ktorá reguluje pohlavnú túžbu podľa požiadaviek rozumu a Božieho zákona. Miernosť je spojená s nádejou, je schopná pozerať sa dopredu. Miernosť je paňou žiarlivosti. Človek ňou zmierňuje svoje požiadavky, aby dal príležitosť požiadavkám inej osoby. Miernosť znamená aj správne slová, nie hnev a túžbu vyrovnať si účty. Miernosť znamená nechať rásť a potom sa uvidí.[38]

Prirodzené čnosti sa získavajú ľudským úsilím. Človek sa s nimi nenarodí ako s hotovou výbavou. Vzrastajú výchovou, vedomými a dobrovoľnými činmi a vytrvalosťou. Božia milosť ich očisťuje a dvíha. Sú výsledkom a zároveň zárodkom morálne dobrých skutkov. Lebo nerobiť zlo, ešte neznamená robiť dobro. S Božou pomocou čnosti stvárňujú charakter človeka a robia konanie dobra ľahkým.39

B. Nadprirodzené čnosti

Nadprirodzené čnosti sa bezprostredne vzťahujú na Boha. Preto ich označujem aj termínom teologálne čnosti. Robia kresťanov schopnými žiť vo vzťahu s Najsvätejšou Trojicou. Ich pôvodcom, dôvodom a predmetom je Boh, ktorého človek poznáva vierou, v ktorého dúfa a ktorého miluje pre neho samého.

Nadprirodzené čnosti – viera, nádej a láska - sú základom morálneho konania kresťana, pretože stvárňujú a oživujú všetky morálne čnosti. Boh ich vlieva veriacim do duše, aby sa stali schopnými konať ako jeho deti a zaslúžili si večný život. Sú zárukou prítomnosti a účinkovania Ducha Svätého v schopnostiach človeka. Ich vzájomným pôsobením stáva sa živou časťou Kristovho tajomného tela – Cirkvi. [40]

---

[36] Porov. FRANTIŠEK – POZZA, M. 2021. *O nerestiach a čnostiach*. Trnava: SSV, s. 38.
[37] Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi.* Trnava: SSV, 1999. čl. 1809.
[38] Porov. FRANTIŠEK – POZZA, M. 2021. *O nerestiach a čnostiach*. Trnava: SSV, s. 55-56.
[39] Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi.* Trnava: SSV, 1999. čl. 1804 a 1839.
[40] Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi.* Trnava: SSV, 1999. čl. 1812 - 1813.

Viera

„Vierou veríme v Boha a všetko, čo nám zjavil a čo nám svätá Cirkev predkladá veriť.“[41] Cirkevná tradícia označovala tento veľký dar, ktorý nám priniesol Kristus, výrazom „svetlo viery“.

Svetlo viery má osobitný charakter, pretože je schopné osvietiť celú existenciu človeka. Viera sa rodí zo stretnutia s Bohom ako Láskou, ktorá nás predchádza a oslovuje naše srdce i rozum. Predstavuje osobné prihlásenie sa k tejto bezpodmienečnej a „vášnivej“ láske Boha k nám, ktorá sa naplno zjavila v Ježišovi Kristovi.[42]

„Kresťanská viera, pretože hlása pravdu o absolútnej Božej láske a otvára sa moci tejto lásky, dosahuje najhlbší stred skúsenosti každého človeka.“[43] Mnohí dnešní svätci sa cítili opustení (Porov. Mk15,34) ale nestratili dar viery. Ak je pravda pravdou lásky a otvára sa v osobnom stretnutí s iným a s druhými, vyslobodzuje sa z uzavretosti jednotlivca a môže sa stať súčasťou spoločného dobra. Keďže sa rodí z lásky, môže zasiahnuť srdce, osobný stredobod každého človeka. Je tajomná, rozumom nepreniknuteľná a záslužná, pretože človek slobodne a dobrovoľne skláňa svoj rozum pred tajomstvami. Zároveň nás dáva do pohybu a umožňuje svedectvo a dialóg so všetkými.[44] Viera bez skúšok vedie k pochybnostiam o tom, či je viera naozaj pravá. Pápež František vyzýva na ostražitosť pre vlažnou vierou. Polovičatá viera je ako oxid uhoľnatý, uspí človeka a zabije jeho dušu bez toho, aby si to uvedomil.[45]

Nádej

Nádej je očakávaním večných dobier, ktoré Boh prisľúbil ľuďom v Ježišovi Kristovi. Zodpovedá túžbe po šťastí, ktorú Stvoriteľ vložil do srdca človeka. Nádej dáva zmysel životu. Ochraňuje pred malomyseľnosťou, je oporou vo chvíľach opustenosti. Nadšenie vzbudené nádejou chráni pred egoizmom a vedie k radosti z kresťanskej lásky.[46] Nádej nie ej čnosť ľudí s plným žalúdkom. Niekedy je nešťastie, keď človek dostal od života všetko. Mladý človek, ktorý sa nemusel pre nič trápiť, pre nič sa „potiť“, je odsúdený na ton najhorší trest – už nie je nič, čo by si mohol želať. Veľa mladých ľudí je mladých ale v srdci prežívajú jeseň života. Zatvorili dvere túžbam, snom, nádeji, že bude lepšie. Nádej chráni srdce pred prázdnou

---

[41] *Katechizmus Katolíckej cirkvi.* Trnava: SSV, 1999. čl. 1842.
[42] Porov. FRANTIŠEK: *Lumen fidei. Encyklika o viere.* čl. 1, 4. [online]. Rím, 2013 [cit. 2021-03-25]. Dostupné z: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/encyklika-lumen-fidei>
[43] FRANTIŠEK: *Lumen fidei. Encyklika o viere.* čl. 32. [online]. Rím, 2013 [cit. 2021-03-25]. Dostupné z: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/encyklika-lumen-fidei>
[44] Porov. FRANTIŠEK: *Lumen fidei. Encyklika o viere.* čl. 34. [online]. Rím, 2013 [cit. 2021-03-25]. Dostupné z: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/encyklika-lumen-fidei>
[45] Porov. FRANTIŠEK – POZZA, M. 2021. *O nerestiach a čnostiach*. Trnava: SSV, s. 86.
[46] Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi.*. Trnava: SSV, 1999. čl. 1817 - 1818.

melanchóliou. V dejinách, ktoré prežívame, je postojom kresťana nádej, že všetko ťažké je príležitosťou vydávať svedectvo o Božej pomoci, nie nechať sa deprimovať tragédiami.[47]

Láska

„Láska je teologálna čnosť, ktorou milujeme Boha nadovšetko pre neho samého a svojho blížneho z lásky k Bohu ako seba samých.“[48] *„Láska je objatie nášho Boha Otca.“*[49]

Na začiatku vzťahu s Bohom nestojí rozumové rozhodnutie, ale stretnutie sa s Osobou, ktorá ponúka životu nový zmysel. (1Jn4, 16). Duchovná výška ľudskej existencie sa meria láskou.[50]

Ježiš miluje svojich „do krajnosti“ (Jn13, 1) a tým robí z lásky *nové prikázanie*. Medzi láskou k Bohu a láskou k blížnemu je neoddeliteľné spojenie. Obe sú tak úzko späté, že hovoriť o láske k Bohu sa stáva klamstvom, ak sa človek uzatvára pred blížnym, alebo ho dokonca nenávidí. Láska k človeku je cestou, aby sme stretli Boha. Zatvárať oči pred blížnym nás robí slepými aj voči Bohu.[51] Len služba iným otvára naše oči, aby sme videli, čo pre nás robí Boh a ako nás miluje. Svätci živili svoju schopnosť milovať blížneho stále novým spôsobom. Na ich príklade sa presviedčame, že láska k človeku v zmysle ako ju hlása Biblia, je možná. Táto láska tkvie v tom, že ja milujem – v Bohu a s Bohom – aj človeka, ktorý mi nie je príjemný alebo ktorého ani nepoznám.[52]

Viera, nádej a láska sú „pancierom a prilbou“ v živote kresťana. Láska ale prevyšuje všetky čnosti.[53]

Nasledujúca kapitola pojednáva o vybraných čnostiach na príklade mladých ľudí, ktorí nimi vynikali. Rozpracúva návrhy katechéz, ktorými možno v rámci katechézy nastupujúcej generácii prezentovať, že aj v dnešnej dobe má mladý človek možnosť voľby zmysluplného a cieľavedomého života.[54]

---

[47] Porov. FRANTIŠEK – POZZA, M. 2021. *O nerestiach a čnostiach*. Trnava: SSV, s.122.
[48] *Katechizmus Katolíckej cirkvi.* Trnava: SSV, 1999. čl. 1822.
[49] FRANTIŠEK – POZZA, M. 2021. *O nerestiach a čnostiach*. Trnava: SSV, s. 101
[50] Porov. FRANTIŠEK – POZZA, M. 2021. *O nerestiach a čnostiach*. Trnava: SSV, s. 103.
[51] Porov. BENEDIKT XVI.: *Deus caritas est. Encyklika o kresťanskej láske.* čl. 1. [online]. Rím, 2005 [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/encyklika-deus-caritas-est-boh-je-laska>
[52] Porov. BENEDIKT XVI.: *Deus caritas est. Encyklika o kresťanskej láske.* čl. 16, 18. [online]. Rím, 2005 [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/encyklika-deus-caritas-est-boh-je-laska>
[53] Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi.* Trnava: SSV, 1999. čl. 1826 - 1827.
[54] KAMIAČOVÁ, M. 2020. *Mladí pre mladých - vzory kresťanského života ako súčasť pastorácie mládeže*. [Záverečná práca]. Ružomberok: Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity. s.32.

4 VZORY ČNOSTNÉHO ŽIVOTA PRE MLADÝCH ĽUDÍ[55]

Mládež nie je predmet, ktorý možno analyzovať abstraktným spôsobom. V skutočnosti nejestvuje „mládež“, jestvujú mladí ľudia so svojim konkrétnym životným príbehom. Mnohí mladí ľudia a tínedžeri sú zideologizovaní, zneužívaní pre svoju bezbrannosť alebo využívaní ako úderná sila na zničenie, zastrašenie či zosmiešnenie iných. Ako im pomôcť nájsť správnu cestu? Ako im môžeme pomôcť nájsť cestu k ľudskosti? Najhoršia vec, ktorú môžeme urobiť, je uplatňovať recept svetského ducha, ktorý spočíva v znecitlivení mladých ďalšími správami, ďalším rozptýlením, banalitami. U mladých nachádzame do duše vtlačené utržené rany, zlyhania a smutné spomienky. Často *„sú to zranenia zo zmarených túžob, z podstúpených nespravodlivostí alebo z toho, že sa necítia milovaní a uznávaní.“*[56] Pápež František nám ale pripomína dobrú správu, ktorú sme dostali ako dar ráno po vzkriesení Ježiša: že zo všetkých temných a bolestných situácií, o ktorých hovoríme, jestvuje východisko. Sú mladí, ktorí sú aj v tomto svete a v tomto čase príkladom normálnosti, ľudskosti. Mladí, ktorí sú hodní obdivu a nasledovania.[57]

Boh nám cez Ježiša, svojho Syna, odkrýva poznanie, že si nás ešte pred stvorením sveta vyvolil (porov. Ef1, 4) a svojím Duchom mohol robiť v jeho mene veľké veci. Zvláštnym spôsobom na to Písmo poukazuje v prípade mladých ľudí:

Jakubov syn Jozef patril v rodine k najmladším (porov. Gn37, 2-3). Napriek tomu mu Boh v sne oznámil veľké veci a svojich bratov prevýšil dôležitými úlohami, keď mal sedemnásť rokov (porov. Gn37 - 47).

Samuel bol neistý mladík, no Boh s ním viedol rozhovor. Vďaka rade jedného dospelého otvoril srdce načúvaniu Pánovho volania (porov. 1 Sam 3, 10), v dôsledku čoho sa stal veľkým prorokom a záchrancom Izraela v kritických chvíľach jeho dejín.

Dávid bol pomazaný za kráľa vo veku, keď bol ešte chlapec. Izai predstavil Samuelovi ako kandidátov svojich starších a skúsenejších synov, no Boh si vyvolil najmenšieho spomedzi bratov. „Veď Pán nehľadí, ako hľadí človek. Lebo človek hľadí na výzor, ale Pán hľadí na srdce.“ (1Sam16, 7b)

Keď mal Šalamún zaujať miesto svojho otca Dávida, bol neistý a riekol Bohu: „Ale ja som malý chlapec, neviem čo si počať.“ (1Kr3, 7b) No smelosť mladosti ho podnietila vyprosiť si

[55] Porov. KAMIAČOVÁ, M. 2020. *Mladí pre mladých - vzory kresťanského života ako súčasť pastorácie mládeže*. [Záverečná práca]. Ružomberok: Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity. s.32-37.
[56] FRANTIŠEK. 2019. *Christus vivit. Posynodálna apoštolská exhortácia mladým a celému Božiemu ľudu.* Trnava: SSV, čl.72.
[57] Porov. FRANTIŠEK. 2019. *Christus vivit. Posynodálna apoštolská exhortácia mladým a celému Božiemu ľudu.* Trnava: SSV, čl.71-73;104.

múdrosť, čím sa zapáčil Pánovi. Preto mu Boh povedal: „Hľa, dám ti srdce múdre a chápavé, takže tebe podobného nebolo pred tebou a takého, ako si ty, nebude ani po tebe.“ (1Kr3, 12)

Jeremiáš, povolaný Bohom za proroka, s úzkosťou vyslovil: „Ach, Pane, veď neviem hovoriť, mladučký som.“ (Jer1, 6) No Pán mu odvetil: „Nehovor: »Mladučký som,« lebo pôjdeš všade, kde ťa pošlem, a povieš všetko, čo ti prikážem. Neboj sa ich, veď ja som s tebou, aby som ťa vyslobodil!“ (Jer1, 7-8)[58]

Uvedené príklady ilustrujú, čo sa stane uskutočniteľným, ak sa spojí potenciál mladosti s Božou silou. Božia perspektíva stavia mladého človeka do pozície dieťaťa hodného Otcovej dôvery. Boh už v momente, keď nás povoláva, obracia svoju pozornosť na to, čo môžeme urobiť, na všetku tú lásku, ktorá z nás môže vytrysknúť. Keď sa Boh dotkne srdca mladého človeka, stáva sa, podobne ako Panna Mária, schopným skutočne veľkých vecí. Spomeňme na Janu z Arku, Alojza Gonzagu, Gemmu Galgani, Máriu Goretti či Piera Giorgia Frassatiho. Títo mladí ľudia, žijúci obyčajný život s neobyčajnou láskou k Bohu a blížnemu, našli svojich stúpencov v Aničke Kolesárovej, Karolíne Kózke, José Sánchezovi del Río, Chiare Corbelle Petrillo, Sandre Sabattiniovej, Matteovi Farinim či Carlovi Acutisovi, ktorí sú dôkazom, že aj u súčasnej mladej generácie tkvie sláva mladosti v srdci a v čnostiach. Ich skutky nám hovoria o ceste životom, ktorý nie je blúdením bez zmyslu, ale putovaním, ktoré – hoci zahŕňa mnohé neistoty a trápenia – môže nájsť v Bohu svoje naplnenie.[59]

„A čo z toho?“ Obľúbená otázka amerického jezuitu Johna O´Malleyho[60], profesora cirkevných dejín na Georgetownskej univerzite, privádza k zamysleniu nad významom vzorov kresťanského života pre mládež. Nech sa už na týchto mladých svätcov pozeráme z akéhokoľvek uhla pohľadu, faktom zostáva, že ich činy sú návodom predkladajúcim rad možností ako konať tak, aby sa život jednotlivca stal nástrojom na zlepšenie sveta. V prípade, že ich mladý človek príjme za vzor, ich čnosti a skúsenosti stanú sa kompasom, ktorý mu umožní zaangažovať sa do deja, ktorý ho existenčne presahuje a zanechať po sebe stopu, ktorá poznačí dejiny. To je však možné iba vtedy, ak žijeme autentickú skúsenosť lásky, vezmeme vážne Pánovo povolanie a budeme ho nasledovať. A to je jediná vec, ktorá nás môže urobiť šťastnými.[61] „Preto aj my, obklopení takým oblakom svedkov, zhoďme všetku príťaž a hriech,

---

[58] Porov. FRANTIŠEK: *Christus vivit. Posynodálna apoštolská exhortácia mladým a celému Božiemu ľudu.* čl. 5-10. [online]. Loreto, 2019 [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/postsynodalna-apostolska-exhortacia-christus-vivit>

[59] KAMIAČOVÁ, M. 2020. *Mladí pre mladých - vzory kresťanského života ako súčasť pastorácie mládeže*. [Záverečná práca]. Ružomberok: Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity. s.34

[60] Porov. MARTIN, J. 2016. *Môj život so svätými.* Trnava: Dobrá kniha, s. 397.

[61] Porov. FRANTIŠEK: *„Veľké veci mi urobil ten, ktorý je mocný“. Posolstvo k 32. svetovému dňu mladých.* [online].Vatikán, 2017 [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/posolstvo-k-svetovemu-dnu-mladeze-2017>

ktorý nás opantáva a vytrvalo bežme v závode, ktorý máme pred sebou, s očami upretými na Ježiša.“ (porov. Hebr12, 1-2)

„Kristus žije. On je naša nádej a najkrajšia mladosť tohto sveta.“[62] Týmito slovami pápež František začína svoju exhortáciu venovanú prvý raz v dejinách Cirkvi osobitne mladým ľuďom. Prečo treba pestovať čnosti práve u mladých ľudí? Ježiš je „mladý medzi mladými, aby bol pre mladých príkladom a zasvätil ich Pánovi“. Cirkev učí, že mladosť je originálnym a podnecujúcim obdobím života, ktorý Ježiš prežíval a posvätil ho“. Večne mladý Ježiš nám chce darovať srdce, ktoré bude stále mladé. Pozýva vyzliecť si „starého človeka“, aby sme si obliekli „nového“ (porov. Kol3, 9-10). A keď vysvetľuje, čo znamená obliecť si mladosť, „ktorá sa obnovuje“, hovorí, že to znamená mať „hlboké milosrdenstvo, láskavosť, pokoru, miernosť a trpezlivosť“. Ježišovi sa nepáčilo, keď dospelí pozerali na najmladších s pohŕdaním. Naopak, požadoval: „Kto je medzi vami najväčší, nech je ako najmenší“ (Lk22, 26). U neho vek nepredstavoval privilégium a to, že mal niekto menej rokov, neznamenalo, že má menšiu hodnotu alebo menšiu dôstojnosť. Po tomto pohľade na Božie slovo sa nemôžeme obmedziť na tvrdenie, že mladí sú budúcnosťou sveta: mladí sú prítomnosťou, obohacujú ju svojím prispením. Mladý človek už nie je dieťaťom; nachádza sa v životnom období, keď začína preberať rozličné zodpovednosti, spolu s dospelými sa podieľa na rozvoji rodiny, spoločnosti, Cirkvi. Mladí ľudia sú „Božie teraz“.[63]

[62] FRANTIŠEK. 2019. *Christus vivit. Posynodálna apoštolská exhortácia mladým a celému Božiemu ľudu.* Trnava: SSV, čl.1

[63] Porov. FRANTIŠEK. 2019. *Christus vivit. Posynodálna apoštolská exhortácia mladým a celému Božiemu ľudu.* Trnava: SSV, čl.13-22.

5 VZDELÁVACÍ MATERIÁL: ČNOSTNÍ MLADÍ – VZORY SVÄTOSTI[64]

Vyučovací proces predmetu náboženská výchova má byť zaujímavý a stimulujúci. Má žiakov učiť riešiť praktické otázky osobného a spoločenského života na základe morálnych princípov, ktoré sú nemenné. Náboženské vzdelávanie v školskej katechéze má za cieľ formovať občanov s vysokým morálnym kreditom. Nasledujúci tematický celok predstavuje praktický návrh katechéz, ktorých cieľom je prostredníctvom vybraných čností prezentovať mladej generácii vzory kresťanského života ako inšpiráciu pre plnohodnotný život. Obsah katechéz je vystavaný na štyroch čnostiach, ktoré sú súčasnou kultúrou zvlášť opomínané. Sú to:

1. pokora – ktorej dnešný svet odporuje,
2. čistota – ktorú masová kultúra dehonestuje,
3. kresťanská radosť v Duchu – ktorú konzumizmus nepozná,
4. služba a láska k blížnemu – bez ktorej súčasná civilizácia neobstojí.

Uvedené čnosti patria k základným morálnym prvkom formovania charakteru mladého človeka.

Katechézy majú slúžiť ako metodická pomôcka pre školskú i farskú katechézu a sú primárne určené pre vekovú kategóriu starší školský vek. S menšími obmenami, v závislosti na veku zúčastnených, je možné katechézy využiť aj pre staršiu vekovú skupinu – pre študentov stredných škôl.

Každej z katechéz predchádza charakteristika čnosti, ktorej sa venuje. Je nevyhnutné mať na zreteli, že táto je určená na priblíženie problematiky pedagógovi, ktorý s danou témou bude pracovať, nie ako bezprostredný výklad učiva. Je úlohou katechétu sformulovať opis čnosti primerane veku poslucháčov a využiť ho podľa vlastného uváženia. Katechézy obsahujú aj prílohy k zadaniam jednotlivých aktivít. Metodické prvky tematického celku sme štylizovali nasledovne:

Tematický celok: Čnostní mladí – vzory svätosti.
Kľúčové pojmy: čnosť, pokora, čistota, radosť, služba, láska k blížnemu, vzor.
Odporúčané ročníky: ôsmy a deviaty ročník ZŠ.

[64] Porov. KAMIAČOVÁ, M. 2020. *Mladí pre mladých - vzory kresťanského života ako súčasť pastorácie mládeže*. [Záverečná práca]. Ružomberok: Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity. s.34-56.

Hlavný cieľ: Prezentovať, prostredníctvom vybraných čností, život mladých svätcov a Preblahoslavenej Panny Márie – v spojení s Kristom - ako kresťanský vzor plnohodnotnej a zmysluplnej ľudskej existencie.

Čiastkové ciele:

- *kognitívny:* Uvedomiť si osobnú zodpovednosť za vlastný život, životy iných a svet, v ktorom žijem. Objaviť svoje schopnosti a chápať ich ako Božie dary pre službu blížnym. Vzájomne porovnať a zhodnotiť profánne a kresťanské hodnoty. Rozumieť dôležitosť kvalitných morálnych vzorov a vyvodiť záver pre vlastný život. Pochopiť, v čom spočíva zrelý a zodpovedný vzťah lásky k Bohu a blížnemu.
- *afektívny:* Vnútorne sa stotožniť s kresťanským vzorom správania a konania. Prijať vlastnú prirodzenosť ako Boží dar a byť za ňu vďačný. Mať úctu k opačnému pohlaviu. Rešpektovať jedinečnosť druhých, vcítiť sa do ich potrieb. Túžiť po zrelom a zodpovednom vzťahu lásky k Bohu a blížnemu. Sebareflexia.
- *psychomotorický:* Rozvíjať kompetencie v oblasti čností a kresťanskej morálky. Žiť praktickú službu, kresťanskú zodpovednosť, angažovať sa na poli sociálnej, ekonomickej, politickej a environmentálnej spravodlivosti a kresťanskej solidarity.

Vzdelávacie štandardy:

a) *obsahový štandard*
   - sebarozvoj
   - potreba životných vzorov
   - korekcia mediálnych vzorov
   - výzva na hľadanie a odkrývanie zmyslu života
   - ponuka kresťanských vzorov
   - túžba po presiahnutí seba (činorodá láska k Bohu a blížnemu)
   - vzťahy muž a žena
   - zodpovednosť za seba
   - angažovanosť kresťana v spoločnosti
   - úloha Cirkvi v spoločnosti

b) *výkonový štandard*

   Žiak vie:
   - rozvíjať schopnosť sebaporozumenia a sebaprijatia,
   - racionálne sa konfrontovať s potrebou životných vzorov,
   - kriticky analyzovať ponuku mediálnych vzorov, rozlíšiť medzi manipulačným vzorom a vzorom ponúkajúcim sprevádzanie,

- formovať postoj sebakorekcie vo vzťahu k Bohu a k blížnym,
- oceniť kresťanský vzor nasledovania Krista ako životného ideálu,
- oceniť význam budovania vzťahov pre plnohodnotný život,
- vnímať hodnotu lásky,
- uvedomiť si riziká zneužitia túžby človeka po láske,
- formovať návyk vonkajších prejavov úcty k človeku,
- prijatím svojej úlohy akceptovať vlastnú zodpovednosť na spoluutváraní sveta,

Rozvoj kompetencií:

Žiak

- prispieva do diskusie v skupine,
- formuluje a vyjadruje svoje myšlienky a názory,
- učí sa nadobúdať vedomosti spoluprácou,
- učí sa vyhľadávať a triediť informácie,
- rozumie potrebe budovania kvalitných medziľudských vzťahov,
- uvedomuje si riziká zneužitia túžby človeka po láske,
- uvedomuje si hodnotu služby pre spoločnosť,
- je schopný kritického pohľadu na mediálne vzory,
- je schopný korekcie ponúkaných vzorov,
- chápe potrebu budovania prejavov úcty k človeku.[65]

Katechéza č. 1 – Nenápadné čnosti

Téma: Nenápadné čnosti

Vzor: José Sanchéz del Rio

Kľúčové pojmy: viera, nádej, láska, hrdinostvo, čnosť

Ciele:

Kognitívny: Vysvetliť, čo sú to čnosti. Predstaviť 3 božské čnosti, ktoré sú základnou výbavou kresťana.

Afektívny: Uvedomiť si dar, ktorý predstavuje kresťanská viera. Na príklade života sv. Josého Sanchéza si uvedomiť silu čností pri prekonávaní ťažkostí. Prinášať nádej ľuďom okolo seba.

Psychomotorický: Odvážne prezentovať svoju vieru.

[65] Porov. KATOLÍCKE PEDAGOGICKÉ A KATECHETICKÉ CENTRUM. 2010. *Kurikulum predmetu Katolícke náboženstvo/ Náboženská výchova pre základné školy, stredné školy, štvorročné gymnáziá a osemročné gymnáziá, dvojročné nadstavbové stredné školy*. Spišská Nová Ves: KPKC. 2010. s. 11-13,

Pomôcky: darčeková škatuľa, v ktorej je Biblia, malý kríž a ruženec, papierové srdcia v červenej a modrej farbe, nalepovacia hmota, film Cristiáda (2012), šatky na zakrytie očí, obrázky: srdce, kotva, kríž., farebné papiere, nožnice, Biblie, súradnice zo Svätého Písma, stuha.

Metódy: riadený rozhovor, brainstorming.

Stratégia katechézy: kombinovaná

PRIEBEH KATECHÉZY:

Úvod: Spoločná modlitba.

Motivácia: Učiteľ pozve žiakov do známej hry *Kameň – papier - nožnice*. Žiaci vo dvojiciach gestami rúk hrajú túto hru medzi sebou vždy na jeden pokus. Ten žiak, ktorý prehrá, stáva sa súčasťou tímu svojho predchádzajúceho súpera, ktorý ho porazil a ďalej povzbudzuje svojho vedúceho tímu. Tím pokračuje v hre proti ďalšiemu tímu. Tím, ktorý prehrá, stane sa súčasťou súperovho tímu a povzbudzuje svojho nového vedúceho tímu. Z dvojíc sa tak postupne stávajú viacčlenné tímy až sú nakoniec žiaci rozdelení do dvoch proti sebe súperiacich tímov. Na konci hry ostane jeden víťazný tím so svojim vedúcim. Učiteľ odovzdá vedúcemu tímu darčekovú škatuľu, ktorá je previazaná stuhou tak, aby do nej žiaci nevideli. Učiteľ sa pýta žiaka – víťaza hry: „Páči sa Ti tento darček? Chcel by si vedieť, čo je v ňom? Je ťažký? Má tento darček vôňu? Čo by tam mohlo byť?“ Po odpovediach učiteľ poďakuje žiakom za zapojenie sa do aktivity. Majiteľovi darčeka povie, aby darček odložil do rohu triedy bez toho, aby ho otvoril.

Expozícia:

Aktivita č. 1 – Riadený rozhovor: Učiteľ žiakom rozdá papierové srdcia v dvoch farbách: červenej a modrej. Každý žiak dostane 2-3 srdcia v jednej aj v druhej farbe. Učiteľ vyzve žiakov k aktivite: Na červené srdce si každý žiak napíše, kedy sa cíti bez lásky, nemilovaný, kedy prežíva beznádej alebo zúfalstvo, kedy najviac pochybuje o Bohu. Na modré srdce žiaci napíšu, kedy sa vo svojom živote cítia najviac milovaní, kedy si boli najviac istý, že Boh existuje a stará sa o nich. Žiaci nalepia srdcia na tabuľu pomocou nalepovacej hmoty. Červené na jednu stranu tabule, modré srdcia na druhú stranu. Učiteľ začína rozhovor. Vyzve k tabuli žiaka, aby postupne prečítal text na červených srdciach. Učiteľ potom kladie žiakom otázky: „Čo by ste vtedy potrebovali počuť?“ „Čo by vám v takejto situácii pomohlo?“ Potom vyzve iného žiaka, aby postupne prečítal text na modrých srdciach. Učiteľ po prečítaní položí žiakom otázky: „Ako sa tieto situácie stali? Čím ste si ich zaslúžili? Ako ste si ich dokázali „vyrobiť“? Bola to vaša zásluha?“ Učiteľ nechá žiakom čas na premýšľanie. Vyzve ich k prezentácii svojich odpovedí.

Ukážka z filmu: Učiteľ stručne predstaví žiakom sv. Josého Sanchéz del Rio a situáciu Cirkvi v Mexiku, v ktorej žil. Učiteľ premietne žiakom úryvok z filmu *Cristiáda: Pre väčšiu slávu.* (Dostupné na: https://gloria.tv/post/d4GRrM2JDw4n1PGMUgABZeHVo#4400, časť 01:10:00 – 01:06:00) Ide o úryvok, v ktorom 13-ročný chlapec José Sanchéz del Rio prichádza k armáde bojovníkov za Krista, aby sa k nim pridal. Veliteľ od neho žiada disciplínu a zodpovednú službu. Bojovať za pravdu vierou. Učiteľ pokračuje v predstavení tohto svätca. Prečíta odkaz z jeho listu, ktorý napísal tesne pred smrťou svojej mame. (Príloha č. 1). Sv. José Sanchez bol pre niektorých malý chlapec. Napriek svojmu veku bol čnostný. Na jeho živote sa najviac ukázalo čo znamená žiť nádej, lásku a vieru, aj keď je za to vysmievaný, odsudzovaný a prenasledovaní. V čase, keď sa mal sv. José najťažšie 3 božské čnosti mu najviac pomáhali vydržať. Zo všetkého čo mal, najväčšiu hodnotu mala pre neho viera, ktorú považoval za dar.

Fixácia:

Učiteľ stručne vysvetlí žiakom, čo je to viera, nádej a láska ako 3 čnosti, ktoré Boh daruje človeku v krste. Ikonami týchto troch čností sú: srdce- láska, kotva-nádej, kríž-viera. Pomocou mu môže byť teoretická časť týchto vzdelávacích materiálov (*Úvod do aretológie*, s.9). Počas výkladu sa učiteľ vráti späť k darčeku, odloženému v rohu miestnosti. Na ňom môže ukázať, čo to znamená, ak vieru odložíme bez toho, aby sme zistili, ako nám pomáha v ťažkostiach a čím nás môže obohatiť. Potom vyzve žiaka, aby si darček zobral a rozbalil ho. Žiak postupne ukazuje obsah darčeka. Učiteľ vysvetľuje, že v darčekovej škatuli sú prostriedky k tomu, aby naša viera, nádej a láska rástli.

Aktivita č. 2 – Riadený rozhovor: Učiteľ sa pýta žiakov na ich názor na sv. Josého Sanchéza. Aký podľa nich bol? Aký dojem na nich urobil jeho list mame? Kým bol pre neho Ježiš? V čo José najviac dúfal? Prečo bol schopný utešovať svoju mamu? Ako mohol vydržať mučenie od tých, ktorí nenávideli vieru? Čo pre vás znamená viera? čo pre vás znamená večný život v nebi? Je pre nás večný život v nebi najväčšou nádejou? Ak áno, prečo? Ak nie, prečo?

Diagnostika:

Aktivita č. 4 – odkazy o Božej láske. Učiteľ žiakom rozdá farebné papiere a Biblie. Ich úlohou je podľa vybraných súradníc (Príloha č. 2) nájsť v Biblii príslušný text a čitateľne ho prepísať na nastrihané pásy farebného papiera. Pásy zrolujú a previažu kratšími stuhami. Každý žiak si môže vyrobiť viacero týchto malých odkazov o Božej láske.

Aplikácia:

„Duchovný impulz“ – Počas nasledujúceho týždňa aktívne povzbudzuj a potešuj ľudí okolo seba, predovšetkým tých, ktorí sú smutní, unavení, bojazliví. Pokús sa v rozhovore s nimi dať im nádej na zlepšenie ich situácie. Podaruj niekomu odkaz o Božej láske.

Záver: Spoločná modlitba. Učiteľ vedie modlitbu vlastnými slovami. Vyzve žiakov, aby sa slobodne pridali k modlitbe. Cieľom modlitby je ďakovať za dar viery, nádeje a lásky.

5.1 Pokora

Pýcha je teda matkou všetkých hriechov. Naproti tomu, jej opak – pokora - rodí všetky čnosti a vzmáha ich v Duchu a pravde. Pokora nás vedie k pravde o sebe samých, obnažuje previnenia, ktorých sme sa dopustili voči Bohu a blížnemu a odkrýva nám biedu vlastného hriechu. Skrze ňu, ako uvádza sv. Augustín, poznávame, že sami od seba sme ničotou a všetko, čo máme, pochádza od Boha. Človek nie je správcom svojej spásy, sám od seba neprináša nič, okrem hriechu a klamstva. Týmto poznaním nás pokora učí, že „počiatok múdrosti je bázeň pred Pánom“ (porov. Sir 1, 16) a otvára naše srdce pre milosrdnú lásku k blížnemu. Iba zotrvávaním v tejto vzácnej čnosti je človek schopný reflektovať na Kristove slová: „Ani Syn človeka neprišiel dať sa obsluhovať, ale slúžiť,“ (porov. Mt 20, 28) a prispôsobiť tomuto posolstvu vlastný život.

Ježiš v podobenstve o farizejovi a mýtnikovi poukazuje na skutočnosť, že ak naše činy budú pozbavené pokory, nebudú sa páčiť Bohu a nezískame zásluhy pre večný život. Cesta pokory je jedinou cestou do slávy budúceho života. Bez nej sa nábožnosť podobá steblu slamy zapichnutému v zemi – zvalí ho akýkoľvek závan vetra. Diabol sa nebojí nábožnosti, ak ona nemá základ pokory, lebo vie, že v takom prípade ju bude môcť zničiť, kedy sa mu zachce. V životopise sv. Antona čítame, že v zjavení od Boha videl množstvo sietí, ktoré nastražil zlý duch, aby zviedol ľudí na hriech. Pri tomto pohľade sa svätec od zdesenia triasol na celom tele a pýtal sa Boha: „Ach, Pane, kto unikne toľkým osídlam?“ Vtedy začul odpoveď: „Pokorní, lebo pokorným Boh dáva milosť, aby sa mohli vzoprieť pokušeniu. Naproti tomu pyšní sú hračkou v rukách diabla a len čo príde pokušenie, padnú.“ Poníženie nie je niečo príjemné, pretože to by bol masochizmus, ale že tu ide o cestu nasledovania Ježiša a o rast v jednote s ním. To nie je prirodzene pochopiteľné a svet sa takémuto návrhu vysmieva. Je to milosť, o ktorú potrebujeme prosiť: „Pane, keď prídu poníženia, pomôž mi cítiť, že som za tebou, na tvojej ceste.“ Takýto postoj predpokladá srdce upokojené Kristom, slobodné od tej agresivity, ktorá pramení z príliš veľkého ega. Čnosť pokory spôsobuje, že sa stávame milí nielen Bohu, ale aj ľuďom. Pokorného človeka má každý rád a ochotne zotrváva v jeho prítomnosti. Ľudia, tak ako neznášajú pyšných, tak milujú pokorných, pretože tí vždy chcú byť na poslednom mieste,

každého si vážia, každého docenia. Pokorný človek ľahko ustúpi druhému, nikoho nenahnevá, so všetkým bude spokojný a bude sa usilovať ukryť svoju osobu pred zrakom sveta.[66]

Z uvedeného je zrejmé, aká zriedkavá je v súčasnom svete opravdivá pokora. Keď ľudia počúvajú pochvaly, keď ich oceníme, sú zapálení pre dobré skutky. Všetko by dali, všetko by rozdali. No v okamihu, keď utŕžia čo i len najmenšiu urážku či ľahostajnosť voči svojej osobe, už ich to sužuje, napĺňa trpkosťou a znechutením. Búria sa a uchyľujú k ohováraniu blížneho. Preto v dnešných časoch vidíme u kresťanov čnosti iba zdanlivé. Chýba im totiž pokora.

Kristus, aby nám ukázal, že pokora je najkrajšia a najcennejšia z ľudských čností, začína ňou svoje blahoslavenstvá (Mt 5, 3): „Blahoslavení chudobní v duchu, lebo ich je nebeské kráľovstvo.“ „A na takéhoto zhliadnem: na pokorného a zroneného duchom.“ (Iz 66, 2) Toto je odpoveď na otázku, prečo Nebeský Otec s takou záľubou hľadí na Pannu Máriu. Samotné vtelenie spôsobila predovšetkým jej pokora. Ak je Mária dnes Kráľovnou všetkých svätých, tak je aj kráľovnou pokorných. Svedčí o tom slovami svojej modlitby, keď pred Alžbetou vyznáva: „Velebí moja duša Pána a môj duch jasá v Bohu, mojom spasiteľovi, lebo zhliadol na poníženosť svojej služobnice.“ (Lk 1, 46-48) Ona, najpokornejšia z ľudí, nás po vzore svojho Syna učí kráčať cestou pokory. Osvojme si odpovedať spolu s ňou Nebeskému Otcovi: „Hľa, služobnica Pána, nech sa mi stane podľa tvojho slova.“ (Lk 1, 38) Milujme túto čnosť, lebo ona nás zjednocuje s Bohom, ona uľahčuje spolužitie s blížnymi a pomáha nám niesť kríže. Zahaľujme sa plášťom pokory a zmýšľajme tak ako Kristus Ježiš. (Flp 2, 6-12)[67]

Katechéza č. 2 - Pokora

Téma: Pokora

Vzor: Ježiš Kristus, Preblahoslavená Panna Mária

Kľúčové pojmy: pýcha, pokora, čnosť, sebaovládanie, Ježiš, Panna Mária;

Ciele:

Kognitívny: Vysvetliť, v čom spočíva čnosť pokory, zdôvodniť jej nevyhnutnosť ku spáse.
Rozlíšiť prvky vonkajšej a vnútornej pokory.

Afektívny: Uvedomiť si svoju ľudskú slabosť a nevyhnutnosť Božej milosti ku spáse.

Psychomotorický: Cvičiť sa v sebaovládaní. Konať dobré skutky v skrytosti.

---

[66] Porov. FRANTIŠEK. 2018. *Gaudete et exsultate. O povolaní k svätosti v súčasnom svete*. Trnava: SSV. čl118-121

[67] Porov. VIANNEY, J.M. 2003. *Kázne farára z Arsu* [online]. Varšava: Vydavateľstvo Viator, s. 181 – 189 [cit. 2021-04-13]. Dostupné z: <https://tridentskaomsa.weebly.com/uploads/5/7/8/8/57880451/j%C3%A1n_m%C3%A1ria_vianney_-_k%C3%A1zne_web.pdf>

Pomôcky: plagát formátu A2 s nápisom „Srdce podľa Ježiša a Márie“, srdce z farebného papiera rozstrihané na dieliky podľa počtu účastníkov (Ukážka č. 1), písacie potreby, lepidlo, tabuľka s pojmami vnútornej a vonkajšej pokory (Príloha č. 1);
Metódy: riadený rozhovor, brainstorming, pantomíma, priraďovanie pojmov do tabuľky;
Stratégia katechézy: kombinovaná

PRIEBEH KATECHÉZY:

Úvod: Spoločná modlitba.

Motivácia: Učiteľ oboznámi žiakov, že v miestnosti postrehol neporiadok (smeti – na zemi, na stole či parapete, usporiadanie stoličiek a pod.) a požiada ich, aby ho upratali.

Expozícia:

Aktivita č. 1 – Riadený rozhovor: Učiteľ upriami pozornosť skupiny na tých z účastníkov, ktorí jeho žiadosť akceptovali a uložili veci na miesto. Na príklade ich správania predstaví, v čom spočíva čnosť pokory, bližšie charakterizuje prvky vonkajšej a vnútornej pokory. Je vhodné zapojiť do rozhovoru všetkých zúčastnených prostredníctvom pomocných otázok, napr.:

1. Čo si predstavujete pod pojmom pokora? V čom spočíva?
2. Prečo si Boh tak cení pokoru?
3. Ako sa podľa vás správa pokorný človek?
4. Kto je pre vás vzorom pokorného správania?

Posledná, 4. otázka s pomocou katechétu vyústi do predstavenia dokonalých vzorov pokory – Ježiša a Márie.

Aktivita č. 2 – Pantomíma: Učiteľ rozdelí žiakov do trojíc, príp. štvoríc v závislosti od počtu účastníkov. Vysvetlí, že úlohou každej skupinky je v časovom limite 5 min. pripraviť si a následne pomocou pantomímy odprezentovať nejakú udalosť zo života Ježiša a Márie, v ktorej sa prejavila ich pokora a poslušnosť. Vyhráva skupina, ktorá uhádne najväčší počet ukážok.

Fixácia:

Aktivita č. 3 – Priraďovanie pojmov do tabuľky (Príloha č. 1): Úloha sa realizuje formou súťaže skupiniek vytvorených v predošlej aktivite. Učiteľ rozdá každej skupine tabuľku s pojmami (Príloha č. 1). Úlohou súťažiacich je v čo najkratšom čase roztriediť pojmy podľa toho, či súvisia s vonkajšou alebo vnútornou čnosťou pokory. Vyhráva najrýchlejšie družstvo so správnymi odpoveďami.

Diagnostika:

Aktivita č. 4 – Tvorba plagátu (Ukážka č. 1): Každý účastník dostane jeden dielik vopred nastrihaného srdca z červeného papiera a pero. Učiteľ následne vyzve žiakov, aby si vzali rozdané pomôcky a usadili sa do kruhu. Úlohou každého je napísať na svoj dielik srdca jednu dobrú vlastnosť, ktorú obdivuje na osobe sediacej po jeho pravej ruke. Keď všetci dopíšu, pristúpia ku plagátu s nápisom „Srdce podľa Ježiša a Márie“ a do predkresleného obrysu vyskladajú z dielikov tvar srdca plného nimi napísaných čností. Tu je vhodné zdôrazniť fakt, že pokora je matkou všetkých čností.

Aplikácia:

„Duchovný impulz“ – Vykonať počas nasledujúceho týždňa nejakú láskavosť a nikomu o tom nepovedať. Namiesto toho položiť tento skutok k nohám Ježiša a Márie ako obetu za spásu duší a „všetko zachovať vo svojom srdci (porov. Lk 2, 19)“. Takto darované dobro konkrétneho skutku ostane tajomstvom medzi dotyčnou osobou, Ježišom a Božou Matkou.

Záver: Spoločná modlitba. Učiteľ vedie modlitbu vlastnými slovami. Smeruje ju k prosbám o dar pokory na príhovor Panny Márie.

5.2 Radosť

„Ustavične sa radujte v Pánovi! Opakujem: Radujte sa!“ (Flp 4, 4)Veselý duch je základným prvkom zdravého duchovného života a zdravého života vôbec. Ak nám táto závažná pravda unikne, z nášho bytia sa vytratí plnosť a opravdivosť. Ba čo viac, márne sa budeme usilovať o svätosť. Sv. Filip Neri, patrón humoristov, túto pravdu vyjadril slovami: „Je ľahšie viesť k dokonalosti srdce naplnené radosťou ako smutné srdce. Radostný duch dosiahne dokonalosť rýchlejšie ako akýkoľvek iný. Veselá myseľ posilňuje srdce a povzbudzuje väčšmi sa usilovať o dobrý život.“[68] Napriek tomuto poznaniu býva radosť zanedbávanou zložkou spirituality. Dôvodom je predovšetkým skutočnosť, že existuje podstatné nedorozumenie ohľadom úlohy veselosti v náboženstve. Viera má vznešený cieľ, preto mnohí veriaci považujú každý nedostatok vážnosti v duchovnom živote za nemiestny. Pôsobia tak dojmom, že byť nábožný znamená byť vážny.[69]

Sväté Písmo nás učí, že „radosť je ovocím Ducha“ (porov. Gal 5, 22). Nevľúdna myseľ je v príkrom protiklade z evanjeliovým posolstvom. Biblia o tom svedčí na mnohých miestach tým, že vyzýva k ustavičnej radosti. Tu je niekoľko príkladov: „Radujte sa, spravodliví,

[68] MARTIN, J. 2014. *Radosť, humor, smiech a ich úloha v (duchovnom) živote.* Trnava: Dobrá kniha, s. 97.
[69] Porov. MARTIN, J. 2014. *Radosť, humor, smiech a ich úloha v (duchovnom) živote.* Trnava: Dobrá kniha, s. 8 - 13.

v Pánovi a plesajte, jasajte všetci, čo máte srdce úprimné“ (Ž 32, 11). „Tešte sa s Jeruzalemom a plesajte nad ním, všetci jeho milovníci, radujte sa s ním, radujte sa všetci, čo ste nad ním trúchlili“ (Iz 66, 10). „Na chválu Božiu jasaj, celá zem; plesajte, radujte sa a hrajte“ (Ž 98, 4). „Ustavične sa radujte“ (1 Sol 5, 16)! „Napokon, bratia, radujte sa, zdokonaľujte sa, povzbudzujte sa navzájom, rovnako zmýšľajte, žite v pokoji a Boh lásky a pokoja bude s vami“ (2 Kor 13, 11). „Radujte sa, keď máte účasť na Kristových utrpeniach, aby ste sa radovali a plesali aj vtedy, keď sa zjaví jeho sláva“ (1 Pt 4, 13). Napokon, radosť je to, čo budeme prežívať v nebi (porov. KKC 1029).

Čím viac sa životom a skutkami približujeme k Bohu, zdroju všetkej radosti, tým sme radostnejší. Dôkazom sú svätci. Veselosť a smiech sú nitky, ktoré pretkávajú ich životy a popierajú stereotyp zamračeného, depresívneho a nevrlého svätého. Stačí si spomenúť na Teréziu z Avily, Filipa Neriho či pápeža Jána XXIII. a pochopíme, že svätosť nevyhnutne vedie k radosti. Ak sa na vec pozrieme zo širšieho uhla, svätí si boli tiež vedomí, že veselá povaha je účinným nástrojom ich pôsobenia. „Musíme ich pritiahnuť radosťou,“ napísala sv. Katarína Drexelová svojim rehoľným sestrám vyučujúcim deti, „aby sme ich mohli viesť k jej zdroju, Srdcu Ježišovmu.“[70] Radosť, humor a smiech neležia mimo života viery, práve naopak, nachádzajú sa v jeho strede. Oni sú srdcom života viery.

Človek, ktorý má zmysel pre humor, rozpoznáva nesúlad v živote druhého i v sebe samom. Toto poznanie ho vedie k hlbokej pokore, ktorá je zároveň podstatou stálej radosti. Teológovia v tomto zmysle radi porovnávajú štyri latinské pojmy, ktoré majú rovnaký koreň: *humus* (zem, pôda), *humanus* (človek), *humor* a *humilitas* (pokora). Ich vzájomnú súvislosť explikujú nasledovne: Človek bol stvorený zo zeme. Nemal by preto zabúdať, že je stvorením, ktoré je úplne a po celý život od Boha závislé. Práve v tom spočíva jeho sláva. V prípade, že na to zabudne, mala by mu pomôcť pokora, ktorú spôsobuje humorná situácia. Svätci si boli tejto skutočnosti vedomí, preto bol humor základným nástrojom v ich úsilí o pokoru. Keď smiech vyprýšti z najhlbšieho vnútra človeka, uzrie veci, aké skutočne sú.[71] Ako povedal jezuitský kňaz Pierre Teilhard de Chardin: „Radosť je najneomylnejší znak Božej prítomnosti.“[72]

Humor sa zdá byť takmer podmienkou svätosti. Nasledujúca katechéza sa venuje predstaveniu života ctihodného Mattea Farinu, ktorý vo veku osemnásť rokov zomrel na mozgový nádor. Tento taliansky teenager si pozoruhodne uvedomoval svoje miesto v živote, odolával ťažkostiam a mal jasnú predstavu o zmysle ľudskej existencie. Na svetské záležitosti

[70] MARTIN, J. 2014. *Radosť, humor, smiech a ich úloha v (duchovnom) živote.* Trnava: Dobrá kniha, s. 96.
[71] Porov. BUBÁK, M. – DeMARCO, D. 2009. *Čnosti.* Bratislava: LÚČ, s. 236 – 238.
[72] MARTIN, J. 2014. *Radosť, humor, smiech a ich úloha v (duchovnom) živote.* Trnava: Dobrá kniha, s. 23.

hľadel z aspektu večnosti, dokázal sa pohotovo zasmiať na bláznovstve tohto sveta, i sám na sebe, a neustále dôveroval Bohu. Jeho hlboké vnútorné odhodlanie, zamerané na očistenie srdca od každého hriechu, ho priviedlo k vyrovnanému a radostnému pohľadu, obrátenému do budúcnosti upriamenej na večnosť.

Katechéza č. 3 – Radosť

Téma: Radosť

Vzor: ctihodný Boží služobník Matteo Farina

Kľúčové pojmy: čnosť, kresťanská radosť, vďačnosť, nádej, úcta k životu;

Ciele:

Kognitívny: Zdôvodniť, prečo je radosť neoddeliteľnou súčasťou evanjeliového posolstva, v čom spočíva kresťanská radosť. Pochopiť nevyhnutnosť pestovania tejto čnosti v raste k svätosti.

Afektívny: Zážitok radosti zo spoločenstva.

Psychomotorický: Podieľať sa na vytváraní dobrých vzťahov. Ohlasovať radostnú zvesť.

Pomôcky: prúžky papiera, písacie potreby, fixky, nádoby na losovanie, kartičky s číslami v závislosti od počtu účastníkov, lepiaca páska, plagát, fotografia ctihodného Božieho služobníka Mattea Farinu (Obrazová príloha č. 2), Sväté Písmo, pexeso Radosť (Textová príloha č. 3);

Metódy: didaktické hry, brainstorming, diskusia, skupinová metóda;

Stratégia katechézy: kombinovaná

PRIEBEH KATECHÉZY:

Úvod: Spoločná modlitba.

Motivácia:

Aktivita č. 1 – „Odpovede“: Učiteľ každému z účastníkov rozdá dva prúžky papiera a písacie potreby. Vysvetlí, že úlohou je vymyslieť a zapísať na jeden z prúžkov otázku, na druhý odpoveď na ňu. Otázky sa môžu týkať údajov o danej osobe (napr. meno, záľuba, štúdium), zaujímavostí z oblasti vedy, kultúry, športu, zamestnaní a pod. Je dôležité žiakov vopred upozorniť, že otázky a odpovede musia byť formulované s úctou, aby neurážali ľudskú dôstojnosť. Potom učiteľ rozdelí otázky a odpovede na dve kôpky, vloží do nádob a vždy dvaja hráči losujú jeden otázku, druhý odpoveď. Vznikajú tak humorné vety, pričom je možné dané otázky a odpovede premiešať a použiť opakovane.

Aktivita slúži ako vstup do témy. Tu je vhodné, aby učiteľ oboznámil žiakov, že dnes bude cieľom zažiť spoločne radostné chvíle.

Expozícia:

Aktivita č. 2 – „Na čísla“: Vždy dvaja hráči dostanú na chrbát číslo vysoké cca 12 cm (kartičky s číslami možno pripevniť pomocou lepiacej pásky). Obaja sa snažia prečítať číslo súpera, ale nesmú sa ho dotknúť.

Aktivita č. 3 – „Ovocníčkovia“: Hráči sedia na stoličkách, ktoré sú rozostavené do kruhu. V strede stojí hráč bez stoličky. Každý hráč, vrátane stojaceho v kruhu, predstavuje nejaký druh ovocia (druh ovocia si určí každý sám, nesmú sa však opakovať). Keď hráč v kruhu zavolá: „Vymenia sa – a doplní ovocie – napr. jablko a banán!“, príslušní hráči si musia vymeniť miesta. Hráč v kruhu sa tiež snaží obsadiť voľnú stoličku. Komu sa neujde miesto na sedenie, postaví sa do kruhu a hra pokračuje ďalej.

Fixácia:

Aktivita č. 4 – brainstorming + diskusia : Učiteľ požiada žiakov, aby si zobrali fixky a usadili sa do kruhu. Do stredu položí plagát s nápisom radosť. Potom ich vyzve, aby každý fixkou napísal na plagát pojem, ktorý v ňom evokuje slovo radosť (napr. úsmev, smiech, šťastie a pod.). Keď dopíšu, spoločne vyhodnotia a odôvodnia pojmy, ktoré napísali. Následne im učiteľ ukáže fotografiu ctihodného Božieho služobníka Mattea Farinu (Obrazová príloha č. 2) a opýta sa, či už o ňom niekedy počuli (kto vie, môže doplniť informácie). Predstaví im ho ako teenagera známeho radosťou zo života a z ohlasovania evanjelia. Na príklade jeho života a výrokov (Textová príloha č. 2) je vhodné zdôrazniť skutočnosť, že čisté srdce je plné radosti, kým hriech naopak, vedie k smútku a depresii. Je potrebné vyzdvihnúť nádej na večný život ako zdroj kresťanskej radosti aj v utrpení.

Diagnostika:

Aktivita č. 5 – pexeso Radosť (Textová príloha č. 3): Pexeso obsahuje citáty zo Svätého Písma, týkajúce sa radosti, pričom každý z citátov je rozdelený na dve časti. Učiteľ rozdelí žiakov do trojíc, príp. štvoríc (v závislosti od počtu účastníkov) a každej dá pexeso. Úlohou skupiny je v čo najkratšom čase utvoriť správne dvojice. Ako pomôcku môžu používať Sväté Písmo. Vyhráva skupina, ktorá ako prvá utvorí všetky správne dvojice.

Aktivita má upriamiť pozornosť účastníkov na skutočnosť, že kresťanská radosť pramení z evanjeliového posolstva.

Aplikácia:

„Duchovný impulz“ – V priebehu nasledujúceho týždňa uvažuj nad tým, čo v tebe vyvoláva smútok. Pokús sa v danej veci alebo situácii nájsť niečo dobré. Ak sa ti to podarí, pochopíš, čím

ťa daná skutočnosť posúva bližšie k Bohu a naučíš sa za ňu ďakovať. To ťa následne bude viesť k radosti.

Záver: Spoločná modlitba. Učiteľ vedie modlitbu tak, aby sa slobodne zapojili aj žiaci. Do pozadia môže znieť gospelová inštrumentálna hudba.

5.3 Čistota

Boh vložil do srdca každého muža a ženy nepotlačiteľnú túžbu po plnosti šťastia. Plán Stvoriteľa s ľudstvom už od jeho počiatkov zahŕňal voľný prístup človeka k Bohu, k jeho vnútru i vzhľadu. Všemohúci Boh prenikol svetlom svojej pravdy všetky ľudské vzťahy. V tomto stave prvotnej čistoty neexistovali „masky“, úskoky či dôvody skrývať sa jeden pred druhým. Všetko bolo priezračné a jasné.[73]

Keď Adam s Evou podľahli pokušeniu a prerušili vzťah dôverného spoločenstva s Bohom, do ľudských dejín vstúpil hriech (porov. Gn 3). Následky sa prejavili okamžite v ich vzťahoch k sebe samým, jedného s druhým i vo vzťahu k prírode. Prvotná čistota bola pošpinená. Vytratil sa priamy prístup k Bohu, nastupuje tendencia skrývať sa. Muž a žena, zbavení svetla pochádzajúceho z pohľadu na Pána, vidia skutočnosť, ktorá ich obklopuje, znetvorene, krátkozrako. Vnútorný „kompas“, ktorý ich pri hľadaní šťastia viedol, stráca svoj vzťažný bod a vábenia vlastnenia a túžby po pôžitku za každú cenu, ich vedú do priepasti smútku a trápenia. Od tohto momentu človek vlastnou vinou samého seba postavil do pozície nepretržitého boja proti žiadostivosti tela a nezriadeným túžbam.

V žalmoch nachádzame volanie, ktorým sa kráľ Dávid z hĺbky svojej duše obracia na Stvoriteľa: „Bože, stvor vo mne srdce čisté a v mojom vnútri obnov ducha pevného“ (Ž 51, 12). Ak nás Biblia učí, že Boh nehľadí na výzor, ale na srdce (porov. 1 Sam 16, 7), znamená to, že práve z nášho srdca môžeme vidieť Boha.

Čistota je morálna čnosť. Je aj Božím darom, milosťou, ovocím Ducha. Ježiš je vzorom čistoty. Duch svätý dáva schopnosť napodobňovať Kristovu čistotu tomu, kto bol znovuzrodený vodou krstu. Každý pokrstený je povolaný k čistote podľa svojho životného stavu.[74] Čistota srdca nás už teraz robí schopnými vidieť všetko z hľadiska Boha a prijímať druhého ako svojho blížneho. Dovoľuje nám vnímať telo človeka ako chrám Ducha Svätého,

---

[73] Porov. FRANTIŠEK: *„Blahoslavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha“. Posolstvo k 30. svetovému dňu mládeže.* čl. 1. [online].Vatikán, 2015 [cit. 2021-04-17]. Dostupné z: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/posolstvo-k-svetovemu-dnu-mladeze-2015>

[74] Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi.* 1999. Trnava: SSV, čl. 2345 a 2394.

prejav Božej krásy.[75] Je to preto, že srdce predstavuje ľudskú bytosť ako celok, v jednote duše a tela, v jej schopnosti milovať a byť milovaná. Každý človek je Božím obrazom.[76]

Ježiš definuje ako zlo, deformujúce ľudské srdce, predovšetkým hriechy týkajúce sa oblasti našich vzťahov: „Lebo znútra, z ľudského srdca, vychádzajú zlé myšlienky, smilstvá, krádeže, vraždy, cudzoložstvá, chamtivosť, zlomyseľnosť, klamstvo, necudnosť, závisť, rúhanie, pýcha... (Mk 7, 21-23). Každý človek sa musí učiť rozlišovať, čo môže „znečistiť" jeho srdce. Ak je potrebné venovať pozornosť ochrane stvorenstva, čistote ovzdušia, vody či potravín, o to viac sa treba zamerať na čistotu toho, čo máme najvzácnejšie: našich sŕdc a vzťahov. Táto „ľudská ekológia" nám pomôže dýchať čistý vzduch, ktorý pochádza z krásnych vecí, z pravej lásky a svätosti. „Lebo kde je váš poklad, tam bude aj vaše srdce," varuje nás Kristus (Lk 12, 34). Naše srdcia môžu nájsť pravý odpočinok, alebo zadriemať tak, že sa stanú lenivými a otupenými. K tomu dochádza vtedy, keď do našich vzťahov vstúpi zneužívanie druhých na vlastné egoistické ciele, vnímajúc ich len ako objekt nášho potešenia. V dôsledku týchto negatívnych skúseností ostáva srdce zranené.[77]

Súčasná „kultúra nestálosti" má tendenciu preferovať banálny prístup k čnosti čistoty, a to predovšetkým snahou redukovať lásku len na sexuálny aspekt. Týmto spôsobom jej odníma základné znaky: krásu, spoločenstvo, vernosť a zodpovednosť, ktoré sa uskutočňujú vo sviatostnom manželstve. Dnešná doba zároveň pod rúškom rodovej rovnosti natláča spoločnosti novú filozofiu sexuality. Pápež Benedikt XVI. sa k jej ideám vyslovil, v rámci stretnutia s Rímskou kúriou v decembri roku 2012, nasledovne: „Na prvý pohľad je zrejmé, že táto koncepcia spolu s antropologickou revolúciou, ktorá jej slúži ako ideový základ, spočíva na zásadne mylných východiskách. Nabáda človeka, aby svojvoľne sa rozhodol, že k svojej prirodzenosti nebude pristupovať ako k danosti získanej bez vlastného pričinenia, ešte pred fyzickým narodením, ale že je jej tvorcom on sám. V biblickom rozprávaní o stvorení človeka sa jasne konštatuje, že jeho podstatným určením je, že Boh ho stvoril ako muža a ženu. Táto komplementarita (vzájomné dopĺňanie sa) má podstatný význam pre jeho uspôsobenie ako ľudskej osoby podľa Božieho stvoriteľského plánu. Nie, odteraz už neplatí, že ich stvoril ako muža a ženu Boh, odteraz budeme o tom rozhodovať my. Muž a žena už neexistujú ako realita

[75] Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi.* 1999. Trnava: SSV, čl. 2519.
[76] Porov. FRANTIŠEK: *„Blahoslavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha". Posolstvo k 30. svetovému dňu mládeže.* čl. 2. [online].Vatikán, 2015 [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/posolstvo-k-svetovemu-dnu-mladeze-2015>
[77] Porov. FRANTIŠEK: *„Blahoslavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha". Posolstvo k 30. svetovému dňu mládeže.* čl. 2. [online].Vatikán, 2015 [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/posolstvo-k-svetovemu-dnu-mladeze-2015>

stvorenia, ani ako prirodzenosť ľudskej bytosti. Človek popiera svoju vlastnú prirodzenosť, svoj biologicky určený rod.“[78] Sexualita nie je len biologickou otázkou, zasahuje aj duchovnú podstatu človeka. Oddeliť telesný a osobnostný pohľad je zneužitím tohto daru a urážkou Stvoriteľa. Človek sa tu správa ako na počiatku, keď počul falošný prísľub: „Budete ako Boh“ (porov. Gn 3, 5). Božia pravda o človeku zodpovedá ľudskej prirodzenosti. Iba jej zachovanie prináša človeku šťastie. Ak sa toto vnímanie stratí, ľudské bytie sa stáva nepochopiteľnou záhadou, pretože práve vedomie toho, že Boh nás bezpodmienečne miluje takých, akí sme, dáva nášmu životu zmysel.[79]

Svätý Ján Pavol II., vo svojej knihe *Láska a zodpovednosť*, zdôrazňuje príbuznosť čistoty s láskou. Jednu bez druhej nemožno plne pochopiť, pretože čistota oslobodzuje lásku od postoja užívania. Pravá láska neexistuje, dokiaľ chuť užívať nie je podriadená pripravenosti milovať v každej chvíli. Bytosť stvorená na Boží obraz a podobu, obdarená rozumom, za ktorú Kristus vylial svoju krv, nemôže byť degradovaná do pozície prostriedku na utíšenie žiadostivosti. Protiví sa to ľudskej dôstojnosti, ako aj hodnosti Božieho dieťaťa. Inými slovami, „miluj a nezneužívaj“. Skutočná čistota nevedie k opovrhovaniu telom, ani k zanedbávaniu tela a pohlavného života. Znamená pravdivé chápanie hodnoty tela a pohlavia, vyplývajúce z ľudskej dôstojnosti. Čistota má v sebe určitú pokoru tela.[80]

Čistota umožňuje milovať úprimným a nerozdeleným srdcom. Má svoje *zákony rastu*. Čistý a čnostný človek sa zo dňa na deň formuje svojimi početnými slobodnými rozhodnutiami. Čistota je teda nanajvýš osobnou úlohou.[81]

„Vy ste soľ zeme. Ak soľ stratí chuť, čím ju osolia“ (Mt 5,13)? Ježišove slová sú výzvou, adresovanou kresťanom všetkých čias. O to viac dnes, keď svet stráca zmysel pre čistotu, je úlohou kresťanov, chrániť ho pred mravnou hnilobou. Naším povolaním je dosvedčovať vlastným životom aktuálnosť a pôvab čistoty, hĺbku a krásu opravdivej lásky. Poukážme svetu na hodnoty čnosti čistoty, na spôsob, ako si tento poklad v hlinenej nádobe uchovať.[82]

---

[78] Porov. SARAH, R. 2016. *Boh alebo nič. Rozhovory Nicolasa Diata s kardinálom o viere.* Bratislava: LÚČ, s. 193 – 194.

[79] Porov. FRANTIŠEK: *„Blahoslavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha“. Posolstvo k 30. svetovému dňu mládeže.* čl. 2. [online].Vatikán, 2015 [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/posolstvo-k-svetovemu-dnu-mladeze-2015>

[80] Porov. STANČEK, Ľ. 2005. *Čnosti* [online]. Spišská Kapitula – Spišské Podhradie: Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojtaššáka, s. 87 – 88 [cit. 2021 04 20]. Dostupné z: <http://www.evanjelizacia.eu/upload/knihy/cnosti_lubomir_stancek.pdf>

[81] Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi.* 1999. Trnava: SSV. čl. 2343 - 2344.

[82] Porov. STANČEK, Ľ. 2005. *Čnosti* [online]. Spišská Kapitula – Spišské Podhradie: Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojtaššáka, s. 87 [cit. 2021 04 20]. Dostupné z: <http://www.evanjelizacia.eu/upload/knihy/cnosti_lubomir_stancek.pdf>

Katechéza č. 4 - Čistota

Téma: Čistota

Vzor: blahoslavená Anna Kolesárová

Kľúčové pojmy: čnosť, čistota, láska, úcta, zdržanlivosť, pohlavie, smilstvo;

Ciele:

Kognitívny: Vysvetliť, v čom spočíva čnosť čistoty, rozlíšiť pojmy láska a príťažlivosť, konfrontovať súčasný pohľad na ľudské telo a sexualitu s biblickým pohľadom, zakotveným v prirodzenosti človeka.

Afektívny: Vnímať hodnotu čistoty v medziľudských vzťahoch, oceniť kresťanský význam jednoty medzi mužom a ženou ako stvoriteľského zámeru.

Psychomotorický: Cvičiť sa v sebaovládaní, formovať postoj úcty ku každému človeku.

Pomôcky: rozstrihané obrázky Marilyn Monroe a Aničky Kolesárovej vo farebne diferencovaných obálkach (Obrazová príloha č. 3), životopisy Marilyn Monroe a Anny Kolesárovej (Textová príloha č. 4), hudobná ukážka *Sima Martausová: Kam tento svet speje?* + text piesne (textová príloha č. 4), kancelárske sponky, papiere, nožnice, PC alebo iné elektronické zariadenie na prehratie hudobnej ukážky;

Metódy: riadený rozhovor, brainstorming, diskusia, posluch hudobnej ukážky, rozbor textu, skupinová metóda;

Stratégia katechézy: kombinovaná

PRIEBEH KATECHÉZY:

Úvod: Spoločná modlitba.

Motivácia:

Aktivita č. 1 – Puzzle (Obrazová príloha č. 3): Účastníci katechézy vytvoria dvojice. Každej z nich učiteľ rozdá dve obálky a vysvetlí, že každá obsahuje obrázok formátu A5, rozstrihaný na spôsob puzzle. Obrázky je potrebné poskladať v čo najkratšom čase. Dvojica, ktorá ako prvá splní zadanú úlohu, vyhráva. Je potrebné, aby učiteľ dané obrázky vopred rozstrihal a pripravil do farebne rozlíšených obálok, v množstve zodpovedajúcom počtu účastníkov. Predmet vyobrazenia ostáva pre žiakov až do momentu vyskladania tajomstvom.

Expozícia:

Aktivita č. 2 – Riadený rozhovor (Textová príloha č. 4 a č. 5): Katechéta upriami pozornosť skupiny na osoby znázornené na obrázkoch. Žiaci by mali prísť na to, že sa jedná o známu hollywoodsku herečku, modelku a speváčku Marilyn Monroe a blahoslavenú Anku Kolesárovú. Účastníci dostanú priestor vyjadriť sa, čo vedia o živote daných osôb. Zvyšné

informácie doplní učiteľ (Textová príloha č. 4 a č. 5). Oba životopisy voľne prerozpráva, zdôrazní spoločné a odlišné znaky a na základe vzájomného porovnania správania a konania Marilyn a Anky ozrejmí, ako sa prejavuje čistota srdca, úmyslu a pohľadu, v čom spočíva pohlavná čistota a prečo je dôležitá.

Komentár pre katechétu: Obe, Anička aj Marilyn, chceli presiahnuť seba, ale každá iným spôsobom. Anna z lásky ku Kristovi a blížnym zabúdala na seba. Obetovala svoj život pre vyšší cieľ - večnú Lásku. Marilyn si zakladala na falošnej predstave lásky, pretože nespoznala jej Prameň. Všetko čakala od mužov. Nechala sa fascinovať svojimi vlastnými darmi. Jej životnou filozofiou bolo: *„Zdrojom lásky som ja sama.“* Tento prístup sa stal jej životnou tragédiou. Nikto jej nepomohol napojiť sa na pravý Zdroj.

Fixácia:

Cieľom nasledujúcich aktivít je zamyslieť sa nad úlohou pohlavia, porovnať vzájomné podobnosti a odlišnosti, uvedomiť si možnosti a nevyhnutnosť úcty a spolupráce oboch pohlaví.

Aktivita č. 3 – „Cibuľa odlišností“: Učiteľ požiada účastníkov, aby vytvorili vonkajší a vnútorný kruh (predstavujúci vrstvy cibule). Podstatné je, aby jeden z kruhov tvorili chlapci a druhý dievčatá. Žiaci v kruhoch sa postavia k sebe čelom (dievča stojace vo vnútornom kruhu sa postaví čelom k chlapcovi stojacemu vo vonkajšom kruhu). Každý pár musí nájsť v krátkom čase jednu podobnosť (zvyk, aspekt, pôvod, postoj). Vhodná je, hlavne v prípade nižšieho veku účastníkov, pomoc zo strany katechétu vo forme usmerňujúcich otázok typu:

- Čo by si robil/-a, keby ...?
- V medziľudských vzťahoch nemáš rád, keď ...?
- Čo považuješ za trápne?
- Tvoj vysnívaný výlet by bol ...?
- Čo by ti urobilo radosť?
- a pod.

Po realizácii odpovede na zadanú otázku sa posunie vonkajšia vrstva cibule doprava a každý nový pár musí znovu nájsť podobnosť. Môžeme skúmať typ podobnosti a ísť tak do svojich cibúľ hlbšie. Dvojice sa môžu niekoľkokrát zmeniť, až kým sa kruh neuzavrie (v závislosti od veľkosti skupiny). Ťažším variantom je hľadanie odlišností vo dvojici a vyjadriť, ako sa dopĺňajú.

Diskusia: Aké odlišnosti/podobnosti vás prekvapili? Ako vznikajú? Nakoľko a v čom sa naše odlišnosti môžu dopĺňať? Prečo je spolupráca oboch pohlaví dôležitá?

Aktivita č. 4 – „Siamské dvojčatá“: Cieľom aktivity je poukázať na dôležitosť spolupráce oboch pohlaví.

Žiaci vytvoria dvojice, podľa možnosti chlapec – dievča. Budú zrastené bokmi – chytia sa okolo pása a vnútorné ruky nebudú môcť používať. Takto budú nútení pri vykonávaní nasledujúcich úloh spolupracovať.

Úlohy: Poskladať papierovú loďku, rozdeliť 10 kancelárskych sponiek, pospájaných do tvaru hada, zašnurovať si topánky, vystrihnúť z papiera hviezdu...

Diagnostika:

Aktivita č. 5 – Rozbor textu vybranej hudobnej ukážky (Textová príloha č. 5): Učiteľ rozdá každému z účastníkov text piesne od *Simy Martausovej: Kam tento svet speje* (textová príloha č. 4). Spoločne si danú hudobnú ukážku vypočujú – voľne dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=670IGpzUOFg>. Nasleduje rozbor textu piesne. Tu je potrebné nechať priestor na voľnú diskusiu o hodnotách, ktoré ponúka dnešný svet a porovnať ich s kresťanskými hodnotami a čnosťami. Uviesť za a proti, pozitíva a negatíva, prípadné dôsledky.

Aplikácia:

„Duchovný impulz“ – Urobiť si počas nasledujúceho týždňa spytovanie svedomia ohľadom toho, ako sa obliekam, vyjadrujem, na akú hudbu, relácie a ukážky na internete sa zameriavam, aké filmy pozerám.

Záver: Spoločná modlitba na príhovor Anny Kolesárovej. Učiteľ môže použiť oficiálne modlitby k blahoslavenej A. Kolesárovej.

5.4 Služba a láska k blížnemu

„Ak vidíš lásku, vidíš Najsvätejšiu Trojicu,“ píše sv. Augustín. Keď Ježiš zomieral na kríži, informuje nás evanjelista Ján, „odovzdal ducha“ (Jn 19, 30). Tak sa splnil prísľub „prúdov živej vody“, ktoré vďaka vyliatiu Ducha Svätého mali vytrysknúť v srdciach veriacich (porov. Jn 7, 38-39). Duch Svätý je totiž vnútornou silou, ktorá zosúlaďuje srdcia s Kristovým srdcom a podnecuje ich, aby milovali blížnych tak, ako ich miloval on, keď sa sklonil, aby umyl učeníkom nohy (porov. Jn 13, 1-13) a najmä, keď dal svoj život ako zmiernu obetu za všetkých. Súčasne nás Ježiš vyzýva: „Keď som teda ja, Pán a Učiteľ, umyl nohy vám, aj vy si máte jeden druhému nohy umývať“ (Jn 13, 14).[83]

[83] Porov. BENEDIKT XVI.: *Deus caritas est. Encyklika o kresťanskej láske.* čl. 19. [online]. Rím, 2005 [cit. 2021-04-22]. Dostupné z: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/encyklika-deus-caritas-est-boh-je-laska>

Prikázanie lásky k blížnemu je také veľké a dôležité, že ho Boh zaraďuje bezprostredne po prikázaní lásky k nemu (porov. Lk 10, 27). Je všeobecné a nutné. Patrí k podstate nášho náboženstva a od jeho splnenia závisí zachovanie ďalších prikázaní. Sv. Pavol hovorí, že iné prikázania zakazujú cudzoložstvo, krádež, krivdu, falošné svedectvo. Ak milujeme blížneho, neurobíme nič z týchto vecí, lebo láska nerobí zle blížnemu (porov. Rim 13, 9-10).[84]

Mladosť je originálnym a podnecujúcim obdobím života. Evanjelista Lukáš v súvislosti s touto etapou Kristovho života píše, že "Ježiš sa vzmáhal v múdrosti, veku a v obľube u Boha i u ľudí" (Lk 2, 52). Znamená to, že sa pripravoval na svoju misiu a tento čas využíval na prehĺbenie vzťahu s Otcom a s ľuďmi. Ježiš ako dospievajúci nebol samotárom alebo mladým človekom, ktorý myslí na seba. Naplno sa podieľal na živote rodiny zaradenej do života na dedine. Svätý Jozef ho naučil remeslu tesára. Tento detail poukazuje na to, že bol chlapcom ako ostatní a mal vžité vzťahy. Nikto ho nepovažoval za čudáka alebo izolovaného od ostatných. Práve preto vo chvíli, keď Ježiš začal verejne kázať, ľudia si nevedeli vysvetliť, odkiaľ berie takú múdrosť. „Vari to nie je Jozefov syn?", divili sa (porov. Lk 4, 22).[85]

Dané aspekty Ježišovej mladosti môžu byť inšpiráciou pre každého mladého človeka, ktorý sa rozvíja a pripravuje na plnenie svojho poslania. Táto skutočnosť so sebou prináša dozrievanie vo vzťahu k nebeskému Otcovi, vo vedomí, že je jedným z členov rodiny a komunity, v otvorenosti nechať sa naplniť Duchom a dať sa viesť k plneniu poslania, ktoré mu Boh zveruje, k plneniu svojej úlohy. Je veľmi dôležité kontemplovať mladého Ježiša, ako nám ho ukazujú evanjeliá, pretože u neho možno rozpoznať mnoho aspektov, typických pre mladé srdcia. Je to evidentné napríklad z týchto Kristových postojov: bezpodmienečne dôveroval Otcovi a, pestoval priateľstvo so svojimi učeníkmi a zostal im verný aj v krízových okamihoch. Hlboko súcitil s chudobnými, chorými, hriešnikmi a opovrhnutými. Mal odvahu čeliť náboženským a politickým predstaviteľom svojej doby. Vedel, čo znamená byť nepochopený a odmietnutý. Okúsil strach z utrpenia a poznal krehkosť umučenia. Obrátil svoj zrak do budúcnosti a zveril sa do bezpečných rúk Otca a sile Ducha. V Ježišovi sa preto môžu nájsť všetci mladí.[86]

---

[84] Porov. Sv. Ján Mária Vianney. 2003. *Kázne farára z Arsu* [online]. Varšava: Vydavateľstvo Viator, s. 190 [cit. 2021 04 22]. Dostupné z: <https://tridentskaomsa.weebly.com/uploads/5/7/8/8/57880451/j%C3%A1n_m%C3%A1ria_vianney_-_k%C3%A1zne_web.pdf>

[85] Porov. FRANTIŠEK: *Christus vivit. Posynodálna apoštolská exhortácia mladým a celému Božiemu ľudu.* čl. 26 – 28. [online]. Loreto, 2019 [cit. 2021-04-22]. Dostupné z: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/postsynodalna-apostolska-exhortacia-christus-vivit>

[86] Porov. FRANTIŠEK: *Christus vivit. Posynodálna apoštolská exhortácia mladým a celému Božiemu ľudu.* čl. 30 – 31. [online]. Loreto, 2019 [cit. 2021-04-22]. Dostupné z: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/postsynodalna-apostolska-exhortacia-christus-vivit>

Je potrebné uvedomiť si jednu základnú pravdu: byť mladým neznamená len vyhľadávať krátkodobé pôžitky a povrchné úspechy. Ak roky mladosti majú viesť k životnému cieľu, musia byť časom veľkodušného darovania sa, úprimnej oddanosti a obiet, ktoré nás síce niečo stoja, ale robia nás plodnými. Znamená to žiť naplno prítomnú chvíľu, využívať svoj potenciál a schopnosti na dobré veci, pestovať spoločenstvo, nasledovať Ježiša a vážiť si každú malú radosť života ako dar Božej lásky.[87]

Katechéza č.5 - Služba

Téma: Služba a láska k blížnym

Vzor: blahoslavený Carlo Acutis

Kľúčové pojmy: čnosť, služba, zákon lásky, milosrdenstvo, ľudskosť, utrpenie;

Ciele:

Kognitívny: Na základe evanjeliového posolstva pochopiť, v čom spočíva zákon lásky k blížnemu. Rozlišovať skutky telesného a duchovného milosrdenstva.

Afektívny: Vnímať potrebu osobného rozhodnutia pre život reflektujúci na kresťanské posolstvo ľudskosti.

Psychomotorický: Konať skutky milosrdnej lásky.

Pomôcky: dokumentárny film *„Diaľnica do neba“* (voľne dostupný na: <https://nebojtesa.tv/dokument-dialnica-do-neba-carlo-acutis/>), technika na premietanie filmu (PC, dataprojektor, reproduktory, plátno, resp. interaktívna tabuľa), papiere, písacie potreby, fixky, svieca, zapaľovač, Sväté Písmo;

Metódy: brainstorming, didaktické hry, diskusia, skupinová metóda;

Stratégia katechézy: kombinovaná

PRIEBEH KATECHÉZY:

Úvod: Spoločná modlitba.

Motivácia:

Aktivita č. 1 – „Gordický uzol“: Všetci hráči stoja v kruhu. Vystrú ruky do stredu, približne do výšky očí. Zatvoria oči a každý chytí svojou rukou inú dlaň spoluhráča. Potom otvoria oči. Vznikol veľký uzol, ktorý treba rozviazať bez pustenia rúk tak, aby opäť všetci stáli v kruhu.

[87] Porov. FRANTIŠEK: *Christus vivit. Posynodálna apoštolská exhortácia mladým a celému Božiemu ľudu.* čl. 108; 147. [online]. Loreto, 2019 [cit. 2021-04-22]. Dostupné z: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/postsynodalna-apostolska-exhortacia-christus-vivit>

Expozícia:

Aktivita č. 2 – diskusia: Učiteľ nadviaže s mladými diskusiu o predošlej aktivite. Je vhodné použiť pomocné otázky typu: *„Ako sa vám spolupracovalo?" „Čo bolo pre vás na tejto úlohe najťažšie?" „Vďaka čomu sa vám podarilo uzol úspešne rozmotať, príp. prečo sa to nepodarilo?"*

Aj vo svete v súčasnosti existuje veľa takýchto „uzlov". Sú nimi bieda, choroby, hlad, vojny, sociálna nespravodlivosť (tu učiteľ vyzve účastníkov aby sa pozreli na hodinky a povedali, koľko je hodín).

Práve v tomto momente mnohí zomierajú.

Práve v tomto momente mnohí plačú.

Práve v tomto momente sa mnohí podrobujú chirurgickému zákroku.

Práve v tomto momente sú mnohí mučení vo väzeniach.

Práve v tomto momente mnohí páchajú samovraždu.

Práve v tomto momente mnohých unášajú alebo znásilňujú.

Práve v tomto momente sa rodí veľa detí ... mentálne alebo fyzicky hendikepovaných.

Práve v tomto momente sa vykonáva množstvo potratov.

„Čo pre všetkých týchto ľudí robíte?" „Čo pre nich môžete a mienite urobiť?" (tu je vhodné nechať priestor žiakom, aby vyjadrili svoje postrehy, postoje a návrhy). *„Kiež by sme mali dnes v noci nepokojný spánok, aby sme si uvedomili, že je nevyhnutné spraviť niečo pre tých ostatných."*

Aktivita č. 3 – „Diaľnica do neba": Skutky milosrdenstva sú Božou výzvou, návodom, ako má kresťan nasledovať Krista. Príkladom tohto postoja je aj život blahoslaveného Carla Acutisa. Skutky tohto obdivuhodného svätca - teenagera možno mladým názorným spôsobom priblížiť prostredníctvom dokumentárneho filmu *„Diaľnica do neba"* (voľne dostupný na: <https://nebojtesa.tv/dokument-dialnica-do-neba-carlo-acutis/>).

Diskusia: Učiteľ žiakov povzbudí, aby sa nenechali za žiadnych okolností od konania dobra odradiť. Jedná sa o spoločné Božie dielo, ktoré je už tu na zemi predzvesťou Božieho kráľovstva. Svätý otec František vo svojej apoštolskej exhortácii *Christus vivit* mladých povzbudzuje: *„Chytaj sa, tak ako Carlo, každý deň príležitostí konať obyčajné skutky neobyčajným spôsobom. Zatiaľ, čo bojuješ, aby si uskutočnil svoje sny, ži naplno dnešok, celkom ho daruj a v každom okamihu napĺňaj láskou. Tento deň tvojej mladosti môže byť posledný, a preto sa oplatí prežiť ho s takou túžbou a hĺbkou, ako je to len možné."*

Fixácia:

Aktivita č. 4 – „Spoločne ruky k dielu“: Učiteľ požiada žiakov, aby si zobrali fixku a papier, na ktorý obkreslia svoju dlaň. Do stredu obrysu vpíšu dobrý skutok, ktorý sa im v priebehu predošlého obdobia podarilo uskutočniť. Kto dopíše, príde sa posadiť do kruhu, v centre ktorého je umiestnená svieca a položí k nej svoj papier. Takto sa postupne vytvorí okolo sviece „kruh dobrých skutkov“. Na záver pristúpi učiteľ, priloží svoj papier a sviecu zapáli. Vysvetlí žiakom, že spoločným konaním dobra zapálime svet Kristovou láskou.

Diagnostika:

Aktivita č. 5 – „Skutky telesného a duchovného milosrdensta“ – riadený rozhovor: Každý z účastníkov si zoberie Sväté Písmo a nalistuje v ňom súradnice Mt 25, 31-46. Text si najprv prečíta každý sám, potom spoločne. Následne sa učiteľ so žiakmi zamyslí a bližšie charakterizuje, v čom spočívajú skutky telesného a duchovného milosrdenstva.

Skutky telesného milosrdenstva	***Skutky duchovného milosrdenstva***
✓ hladných kŕmiť	✓ hriešnikov napomínať
✓ smädných napájať	✓ nevedomých vyučovať
✓ nahých odievať	✓ pochybujúcim dobre radiť
✓ pocestných sa ujať	✓ zarmútených tešiť
✓ väzňov vykupovať	✓ krivdu trpezlivo znášať
✓ chorých navštevovať	✓ ubližujúcim odpúšťať
✓ mŕtvych pochovávať	✓ za živých a mŕtvych sa modliť

Aplikácia:

„Duchovný impulz“ – V priebehu nasledujúceho týždňa vykonaj niekomu dobrý skutok. Môže to byť človek z tvojho okolia, ktorého stretáš denne, alebo niekto neznámy, o kom si sa dozvedel, že je v núdzi a potrebuje pomoc (nemusí sa jednať len o hmotné dobro, môžeš sa za danú osobu napr. pomodliť, obetovať svoj osobný pôst a pod.). Pozoruj ľudí okolo seba. *„Čo potrebujú? Akým spôsobom by si im mohol preukázať Kristovu lásku?“* Buď vnímavý a nenechaj si ujsť príležitosť konať v Kristovom mene dobro.

Záver: Spoločná modlitba. Učiteľ vedie modlitbu tak, aby bola rozhovorom a prosbou k bl. C. Acutisovi ako k priateľovi žiakov, k ich rovesníkovi.

ZÁVER

Prvou obeťou duchovnej a kultúrnej krízy je vždy mladá generácia. Keďže predstavuje budúcnosť spoločnosti, odvaha a tvorivosť Cirkvi pri ohlasovaní evanjelia by mali byť namierené práve na nich. Skúsenosti Cirkvi na Slovensku sú všeobecne známe: prijatím sviatosti birmovania sa mnohí takmer úplne vzdialia od praktizovania viery, a teda o vzdelávaní vo viere nemôže byť ani reč. Deti sa často ocitnú v cudzom svete náboženských pojmov, ktoré neoživuje živá viera, len snaha „mať to za sebou". Vedomosť neprospeje, ak nie je budovaný živý vzťah ku Kristovi. Kontakt s osobami plnými Boha, dáva mladým v tomto veku rozhodne viac. Keď ide o rovesníkov, ukazuje sa to cennejšie, keďže socializácia v priateľských vzťahoch a spoločenstvách má najdôležitejší vplyv na túto etapu dospievania.

Boli by sme radi, keby naše deti boli „lepšie" ako my a keby nemuseli prežiť toľko kríz. Od detí očakávame, aby sa vedeli skloniť k slabým a biednym, aby sa nedali strhnúť davom, aby si ponechali ľudskú tvár aj vtedy, keď ich to bude niečo stáť. Ako postupovať? Robiť maximum, čo je v našich silách. Niekedy je to „len" katechéza prítomnosti a „normálnosti", keď mladí ľudia majú možnosť zažiť, že človek praktizujúci vieru je „normálny". Mladí ľudia Cirkvi – blahoslavení alebo ctihodní Boží služobníci, predstavení v tomto vzdelávacom materiály sú skvelým príkladom normálnosti a zároveň snahy o svätosť.

Pri vypracovaní sme sa opierali o oficiálne dokumenty Katolíckej cirkvi. Spracovaniu jednotlivých tém predchádzalo neštruktúrované pozorovanie a diagnostikovanie skúmanej problematiky.

Pri koncipovaní týchto vzdelávacích materiálov upútal našu pozornosť stále častejšie sa vyskytujúci problém straty motivácie u teenagerov, uprednostňujúcich konzumné hodnoty profánnej spoločnosti. V rámci pastoračnej činnosti Cirkvi treba v súvislosti s mládežou venovať zvýšenú pozornosť problematike čností, ktoré sú súčasnou spoločnosťou zatláčané do úzadia, a učiť tak deti a mladých ľudí zorientovať sa v pomýlených morálnych hodnotách konzumizmu. Vzdelávací materiál kladie dôraz na aktuálnosť prežívania čností a nasledovanie vzorov kresťanského života, ktoré môžu byť deťom nápomocné pri hľadaní vlastnej identity na začiatku obdobia puberty. Pozitívnou skúsenosťou, ktorú sme nadobudli v rámci aplikácie získaných poznatkov v praxi je, že mladí ľudia vo fáze puberty sú otvorení voči prezentovaniu kresťanského ideálu ako vzoru, pretože im poskytuje návod k dosiahnutiu plnohodnotného života.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

BUBÁK, Milna – DeMARCO, Donald. 2009. *Čnosti.* Bratislava: LÚČ. 296s. ISBN 978-80-7114-692-6.

Encyklopedie Bible. Praha: Euromedia Group, 1997. 352s. ISBN 80-7176-513-9.

FRANTIŠEK. 2018. *Gaudete et exsultate. O povolaní k svätosti v súčasnom svete*. Trnava: SSV, 80s. ISBN 9788081612503.

FRANTIŠEK. 2019. *Christus vivit. Posynodálna apoštolská exhortácia mladým a celému Božiemu ľudu.* Trnava: SSV, 128s. ISBN 9788081613685.

FRANTIŠEK – POZZA, Marco 2021. *O nerestiach a čnostiach*. Trnava: SSV, 132s. ISBN 978-80-8161-514-6.

HANESOVÁ, Dana. 2011. *Náboženská výchova v školách*. Ružomberok: Teofania, 200s. ISBN ISBN 80-8055-494-3.

KAMIAČOVÁ, Martina. 2020. *Mladí pre mladých - vzory kresťanského života ako súčasť pastorácie mládeže.* [Záverečná práca]. Ružomberok: Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity. 79s.

Katechizmus Katolíckej cirkvi. Trnava: SSV, 1999. 918s. ISBN 9788081614200.

KATOLÍCKE PEDAGOGICKÉ A KATECHETICKÉ CENTRUM. 2010. *Kurikulum predmetu Katolícke náboženstvo/ Náboženská výchova pre základné školy, stredné školy, štvorročné gymnáziá a osemročné gymnáziá, dvojročné nadstavbové stredné školy*. Spišská Nová Ves: KPKC. 152s. ISBN978-80-970549-5-3.

KOWALSKÁ, Faustina. 2012. *Denníček: Božie milosrdenstvo v mojej duši.* Ząbki (PL): Wydawnictwo Apostolicum, 792s. ISBN 9788089676552.

KREEFT, Peter. 2007. *Návrat k čnostiam. Múdrosť tradičnej morálky v morálnom zmätku dnešnej doby.* Bratislava: Redemptoristi. 200s. ISBN 978-80-969600-5-7.

MARTIN, James. 2016. *Môj život so svätými.* Trnava: Dobrá kniha. 426s. ISBN 9788071419884.

MARTIN, James. 2014. *Radosť, humor, smiech a ich úloha v (duchovnom) živote.* Trnava: Dobrá kniha, 312s. ISBN 9788071418542.

SARAH, Robert. 2016. *Boh alebo nič. Rozhovory Nicolasa Diata s kardinálom o viere.* Bratislava: LÚČ. 436s. ISBN 9788081790324.

Internetové zdroje

BENEDIKT XVI.: *Deus caritas est. Encyklika o kresťanskej láske.* čl. 1. [online]. Rím, 2005 [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/encyklika-deus-caritas-est-boh-je-laska>

CONSOLI, Francesca: *Matteo Farina - Servo di Dio.* [online]. [cit. 2022-04-22]. Dostupné: https:<//www.matteofarina.com/it/matteo/biografia/>

FRANTIŠEK: *Lumen fidei. Encyklika o viere.* čl. 1, 4. [online]. Rím, 2013 [cit. 2021-03-25]. Dostupné z: https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/encyklika-lumen-fidei>

FRANTIŠEK: *„Veľké veci mi urobil ten, ktorý je mocný". Posolstvo k 32. svetovému dňu mladých.* [online].Vatikán, 2017 [cit. 2021 04 12] Dostupné z: https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/posolstvo-k-svetovemu-dnu-mladeze-2017>

FRANTIŠEK: *„Blahoslavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha". Posolstvo k 30. svetovému dňu mládeže.* čl. 2. [online].Vatikán, 2015 [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/posolstvo-k-svetovemu-dnu-mladeze-2015>

GREEN, H. Milton.: *Marilyn Monroe.* [online]. [cit. 2022-04-22]. Dostupné: http://biografia.sk/marilyn-monroe/>

HNUTIE KRESŤANSKÝCH SPOLOČENSTIEV DETÍ*: Novodobí hrdinovia*. *Príloha 2: Životopis bl. Anky Kolesárovej a bl. Titusa Zemana.* [online]. [cit. 2022-04-22]. <https://erko.sk/wp-content/uploads/2020/01/Pr%C3%ADloha-Novodob%C3%AD-hrdinovia-viery.zip>

JÁN PAVOL II.: *Tertio millenio adveniente. Apoštolský list biskupom, kňazom a veriacim o príprave na jubilejný rok 2000.* čl. 46. [online]. Vatikán, 1994 [cit. 2021-03-25]. Dostupné z: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/tertio-millenio-adveniente>

JÁN PAVOL II.: *Parati semper. Apoštolský list mladíkom a dievčatám celého sveta pri príležitosti medzinárodného roku mládeže 1985*. čl. 5. [online]. Rím, 1985 [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/hladat/p/dokumenty-papezov/c/parati-semper >

LIPTÁKOVÁ, Veronika. 2012. *Kresťanské vnímanie čností ako prostriedku posväcovania sa človeka*. In: *Acta theologica et religionistica* [online]. Prešov: GTF PU, s. 9 – 25 [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: https://www.unipo.sk/public/media/17379/ATeR%201_2012.pdf >

STANČEK, Ľubomír. 2005. *Čnosti* [online]. Spišská Kapitula – Spišské Podhradie: Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojtaššáka, s. 17 – 19 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <http://www.evanjelizacia.eu/upload/knihy/cnosti_lubomir_stancek.pdf>

VIANNEY, Jan, Maria. 2003. *Kázne farára z Arsu* [online]. Varšava: Vydavateľstvo Viator, s. 181 – 189 [cit. 2021-04-13]. Dostupné z: <https://tridentskaomsa.weebly.com/uploads/5/7/8/8/57880451/j%C3%A1n_m%C3%A1ria_vianney_-_k%C3%A1zne_web.pdf>

ZOZNAM PRÍLOH[88]

Textová príloha č.1	Prvky vnútornej a vonkajšej pokory
Textová príloha č.2	Životopis ctihodného Božieho služobníka Matteo Fariniho
Textová príloha č.3	Pexeso Radosť
Textová príloha č. 4	Životopis Marilyn Monroe
Textová príloha č. 5	Životopis blahoslavenej Anny Kolesárovej
Textová príloha č. 6	Sima Martausová: *Kam tento svet speje* (text piesne)
Textová príloha č. 7	Životopis - Sv. José Luis Sánches del Rio, chlapec – bojovník.
Textová príloha č. 8	Odkazy Božej lásky
Obrazová príloha č. 1	Srdce podľa Ježiša a Márie
Obrazová príloha č. 2	Ctihodný Boží služobník Matteo Farina
Obrazová príloha č. 3	Marilyn Monroe a Anka Kolesárová

[88] Porov. KAMIAČOVÁ, M. 2020. *Mladí pre mladých - vzory kresťanského života ako súčasť pastorácie mládeže.* [Záverečná práca]. Ružomberok: Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity. s. 64-79.

Nebyť smutný a nežialiť, ak nás hania.	Ukrývať svoje dobré skutky, almužny, modlitby, pokánie a dobrodenia preukázané blížnemu.	Nerobiť sa nevinným a neospravedlňovať sa, ak sme sa dopustili činu hodného odsúdenia.	Nehovoriť o sebe ani zle ani dobre. Sú ľudia, ktorí často hovoria o sebe zle preto, aby ich chválili. To je falošná pokora.	Nikdy sa nehádať so seberovnými; treba ustúpiť, ak to dovoľuje svedomie. Iba človek plný pýchy chce vždy, aby bolo podľa neho.	Nechváliť sa pred ľuďmi dobrými skutkami a úspechom, nerozprávať o svojich prednostiach, neopakovať to, čo iní hovoria o nás dobré.
Podľa vzoru Krista, ktorý bol naplnený výsmechom, ochotne znášať prenasledovania a urážky, lebo to bude našim šťastím a nádejou v hodine smrti.	Pripisovať iba samému Bohu skutok, kvôli ktorému nás ľudia chvália.	Myslieť o sebe pokorne, nechváliť sa v srdci a mať hlboké presvedčenie, že bez Božej milosti nemôžeme nič dobré urobiť.	Nesužovať sa, keď iní vidia naše omyly, lebo vtedy máme možnosť pokoriť sa.	Byť spokojný s darmi, ktoré dostávame a nesužovať sa, že iní sú bohatší, schopnejší a čnostnejší.	Skromne sa obliekať.

Vonkajšia pokora	**Vnútorná pokora**

Riešenie:

Vonkajšia pokora:

1. Nechváliť sa pred ľuďmi dobrými skutkami a úspechom, nerozprávať o svojich prednostiach, neopakovať to, čo iní hovoria o nás dobré.
2. Ukrývať svoje dobré skutky, almužny, modlitby, pokánie a dobrodenia preukázané blížnemu.
3. Pripisovať iba samému Bohu skutok, kvôli ktorému nás ľudia chvália.
4. Nehovoriť o sebe ani zle ani dobre. Sú ľudia, ktorí často hovoria o sebe zle preto, aby ich chválili. To je falošná pokora.
5. Nikdy sa nehádať so seberovnými; treba ustúpiť, ak to dovoľuje svedomie. Iba človek plný pýchy chce vždy, aby bolo podľa neho.
6. Nebyť smutný a nežialiť, ak nás hania.
7. Podľa vzoru Krista, ktorý bol naplnený výsmechom, ochotne znášať prenasledovania a urážky, lebo to bude našim šťastím a nádejou v hodine smrti.
8. Nerobiť sa nevinným a neospravedlňovať sa, ak sme sa dopustili činu hodného odsúdenia.
9. Skromne sa obliekať.

Vnútorná pokora:

1. Myslieť o sebe pokorne, nechváliť sa v srdci a mať hlboké presvedčenie, že bez Božej milosti nemôžeme nič dobré urobiť.
2. Nesužovať sa, keď iní vidia naše omyly, lebo vtedy máme možnosť pokoriť sa.
3. Byť spokojný s darmi, ktoré dostávame a nesužovať sa, že iní sú bohatší, schopnejší a čnostnejší.

Zdroj: <https://tridentskaomsa.weebly.com/uploads/5/7/8/8/57880451/j%C3%A1n_m%C3%A1ria_vianney_-_k%C3%A1zne_web.pdf>

Životopis ctihodného Božieho služobníka Matteo Fariniho

Matteo (meno hebrejského pôvodu, v preklade „boží dar“) sa narodil 19. septembra 1990 v Avelline v Taliansku do katolíckej rodiny. Matka – Paola Sabbatini - bola ženou v domácnosti, otec - Miky Farina – pracoval v banke. V tom čase mali už dcéru Eriku. Sviatosť krstu prijal 28. októbra vo farskom kostole *Ave Maris Stella* v Brindisi, ktorý navštevoval po celý život.

Prežil šťastné detstvo. Príbuzní a priatelia ho vo svojich spomienkach opisujú ako usmiate dieťa, plné radosti a nadšenia pre hudbu a šport. So sestrou mali blízky vzťah, o čom svedčí aj skutočnosť, že si ju neskôr vyvolil za birmovnú mamu.

V noci, z druhého na tretieho januára roku 2000, sa Matteovi prisnil sen, v ktorom uvidel sv. Pátra Pia a počul, ako naňho nalieha nasledovnými slovami:
„*Ak si bol schopný pochopiť, že ten, kto je bez hriechu, je šťastný, musíš sa pričiniť, aby to pochopili aj ostatní, aby sme mohli ísť všetci spolu, šťastní, do nebeského kráľovstva*“. Sen vyrozprával svojmu duchovnému otcovi Antoninovi Colasantimu.

Od daného okamihu cítil Matteo silnú túžbu evanjelizovať, najmä medzi svojimi rovesníkmi, čo robil zdvorilo a bez podmienky. Raz o tejto túžbe do svojho denníka zapísal: „*Dúfam, že uspejem vo svojej misii infiltrovať sa medzi mladých ľudí, hovoriť s nimi o Bohu (osvetlenom samotným Bohom); Pozorujem okolie a vstupujem medzi nich ticho ako vírus a infikujem ich nevyliečiteľnou chorobou, Láska!*“

Svoju misiu žil denne čítaním Božieho Slova a modlitbou sv. ruženca. Každý týždeň pristupoval k sviatosti zmierenia a často adoroval Krista prítomného v eucharistii. „*Mám potrebu oslovovať ťa, môj Pane, môj Bože. Čo odo mňa chceš? Stále viac si uvedomujem tvoju nekonečnú veľkosť a dobrotu (...) čo sa mňa týka, som pripravený ponúknuť ti všetko (...), chcem vyliezť na tvoju horu, medzi okvetnými lístkami a tŕňmi, aby som jedného dňa prišiel na vrchol, kde niet ani hriechu, ani utrpenia, ale iba Tvoja Nekonečná láska. Tu som, prichádzam!*“

Matteo prechovával hlbokú náklonnosť ku svätým, ktorých považoval za inšpiratívne vzory. Zvlášť oddaný bol sv. Pátrovi Piovi a sv. Františkovi Assiskému. Vytvoril fond pre misie v Mozambiku a vkladal doň svoje úspory. Presvedčil rodičov, aby vianočné nákupy nahradili tým, že danú finančnú čiastku budú posielať núdznym do Afriky.

V septembri roku 2003, krátko pred trinástymi narodeninami, začal pociťovať silné bolesti hlavy a zhoršené videnie. Spolu s rodičmi a strýkom Rosariom absolvoval sériu zdravotných prehliadok v nemocniciach v Avelline a Verone. V októbri podstúpil biopsiu mozgu, na

základe ktorej lekári diagnostikovali zhubný nádor. Aj túto etapu života zachytáva Matteo vo svojom denníku. Skúsenosť so silnými bolesťami v ňom opísal ako „*jedno z tých dobrodružstiev, ktoré menia váš život i životy ostatných. Pomáha vám to byť silnejšími a rásť predovšetkým vo viere.*“ V priebehu nasledujúcich šiestich rokov podstúpil zdĺhavú liečbu spojenú s chemoterapiou. V tomto období sa upevnila jeho láska k Márii a zasvätil sa jej Nepoškvrnenému Srdcu.

Keď mal pätnásť rokov, premýšľal o priateľstve a povedal: „*Chcel by som byť schopný integrovať sa so svojimi rovesníkmi bez toho, aby som bol nútený napodobňovať ich v omyloch. Rád by som sa cítil viac zapojený do skupiny bez toho, aby som sa musel vzdať svojich kresťanských princípov. Je to zložité. Ťažké, ale nie nemožné.*“ Často myslel na vieru a „ťažkosti ísť proti prúdu“. Znepokojený nedostatkom vzdelania mladých ľudí v dobrej viere, zhostil sa tejto úlohy medzi svojimi rovesníkmi. Do svojho denníka si zapísal: „*Keď máte pocit, že to nezvládnete, keď na vás padne svet, keď každá voľba predstavuje kritické rozhodnutie, keď je každá akcia neúspechom ... a vy by ste chceli všetko zahodiť, keď ťa intenzívna práca zníži na hranicu sily ... venuj čas starostlivosti o svoju dušu, miluj Boha celou svojou bytosťou a odrážaj jeho lásku k druhým.*“ Kamaráti ho s úsmevom nazývali „moralizátorom“, lebo im často rozprával o Bohu a podporoval mier.

Medzi hospitalizáciami pokračoval v bežnom živote teenagera. Chodil do školy a stretával sa s priateľmi. Bol zanietený pre chémiu a uvažoval o štúdiu environmentálneho inžinierstva. Zaujímali ho tiež informačné technológie. Postupne sa naučil hrať na rôznych hudobných nástrojoch, založil kapelu (s názvom „No Name“) a zamiloval sa. Vzťah v čistote, ktorý prežíval so svojou priateľkou Serenou počas posledných dvoch rokov života, označil za „najkrajší dar“, aký mu Pán mohol dať.

Stav Mattea sa rapídne zhoršil po treťom chirurgickom zákroku. V dôsledku operácie mozgu, s cieľom odstrániť recidivujúci nádor, ochrnul na ľavú ruku a nohu a bol nútený pohybovať sa na invalidnom vozíku. Často opakoval, že „*musíme žiť každý deň, akoby bol posledný, ale nie v smútku zo smrti, ale skôr v radosti z pripravenosti stretnúť sa s Pánom!*“ Matteo zomrel obklopený priateľmi a rodinou 24. apríla 2009.

Proces blahorečenia začal v roku 2014 Claudio Cenacchi. Počas neho zozbieral materiál od blízkych, ktorí Mattea poznali. Pápež František 9. septembra 2020 vyhlásil Mattea za „ctihodného“. Dnes je jeho život príkladom pre mladých na celom svete.

Zdroj: Consolini, F.: *Matteo Farina - Servo di Dio*. [online]. [cit. 2022-04-22]. Dostupné: https:<//www.matteofarina.com/it/matteo/biografia/>.

"Velebí moja duša Pána	a môj duch jasá v Bohu, mojom Spasiteľovi.“ Lk 1, 46-47
„Ale patrilo sa hodovať a radovať sa, lebo	tento tvoj brat bol mŕtvy, a ožil, bol stratený, a našiel sa." Lk 15, 32
„Vám všetkým verím, že moja radosť je	radosťou vás všetkých.“ 2 Kor 2, 3b
Keď ju nájde, zvolá priateľky a susedky a povie: „Radujte sa so mnou,	lebo som našla drachmu, čo som stratila." Lk 15, 9
„Bratia moji, pokladajte to len za radosť, keď podstúpite všelijaké skúšky,veď	viete, že skúška vašej viery prináša vytrvalosť.“ Jak 1, 2-3
„Vy ho milujete, hoci ste ho nevideli. Ani teraz ho nevidíte, ale veríte	a jasáte nevýslovnou radosťou, plnou slávy, že dosahujete cieľ svojej viery - spásu duší.“ 1 Pt 1, 8-9
„Doteraz ste o nič neprosili v mojom mene.	Proste a dostanete, aby vaša radosť bola úplná.“ Jn 16, 24
„Radujte sa s radujúcimi,	plačte s plačúcimi!“ Rim 12, 15

„Toto som vám povedal, aby vo vás bola moja radosť	a aby vaša radosť bola úplná.“ Jn 15, 11
„Boh nádeje nech vás naplní všetkou radosťou a pokojom vo viere,	aby ste v sile Ducha Svätého oplývali nádejou.“ Rim 15, 13
„Poslúchajte svojich predstavených a podriaďujte sa im, lebo oni bdejú nad vašimi dušami	a budú sa za ne zodpovedať; aby to robili s radosťou, a nie so vzdychaním, lebo to by vám neosožilo.“ Hebr 13, 17
„Keď to povedal, všetci jeho protivníci sa zahanbili, ale	ľudia sa radovali zo všetkých slávnych skutkov, ktoré konal.“ Lk 13, 17
„Ustavične sa radujte! Bez prestania sa modlite, pri všetkom	vzdávajte vďaky, lebo to je Božia vôľa v Kristovi Ježišovi pre vás!“ 1 Sol 5, 16-18
„Láska sa neteší z neprávosti,	ale raduje sa z pravdy.“ 1 Kor 13, 6
„Ale teraz idem k tebe a toto hovorím na svete,	aby mali v sebe moju radosť - a úplnú.“ Jn 17, 13
„A keby som mal aj svoju krv vyliať na obetu a svätú službu vašej viery,	radujem sa a radujem sa s vami všetkými. Takisto sa aj vy radujte a radujte sa so mnou!“ Flp 2, 17-18

„Učeníci boli naplnení	radosťou a Duchom Svätým.“ Sk 13, 52
„No neradujte sa z toho, že sa vám poddávajú duchovia,	ale radujte sa, že sú vaše mená zapísané v nebi." Lk 10, 20
„Veď my máme spoločenstvo s Otcom a s jeho Synom Ježišom Kristom. A toto	píšeme, aby naša radosť bola úplná.“ 1 Jn 1, 3b-4
"Radujte sa so mnou, lebo	som našiel ovcu, čo sa mi stratila." Lk 15, 6b
„Veď Božie kráľovstvo nie je jedlo a nápoj, ale	spravodlivosť, pokoj a radosť v Duchu Svätom.“ Rim 14, 17
„Teraz sa radujem v utrpeniach pre vás a na vlastnom tele dopĺňam to,	čo chýba Kristovmu utrpeniu pre jeho telo, ktorým je Cirkev.“ Kol 1, 24
„Veru, veru, hovorím vám: Vy budete plakať a nariekať, a svet sa bude	radovať. Budete žialiť, ale váš smútok sa premení na radosť.“ Jn 16, 20
„Blahoslavení ste, keď vás budú pre mňa potupovať a prenasledovať a všetko zlé na vás	nepravdivo hovoriť; radujte sa a jasajte, lebo máte hojnú odmenu v nebi.“ Mt 5, 11-12a
„Ustavične sa radujte v Pánovi! Opakujem:	Radujte sa!“ Flp 4, 4

„Nemám väčšej radosti, ako keď počujem,	že moje deti žijú v pravde.“ 3 Jn 1, 4
„A vy ste napodobňovali nás i Pána, keď ste vo veľkom súžení	s radosťou Ducha Svätého prijímali slovo.“ 1 Sol 1, 6
„Hovorím vám: Tak bude aj v nebi väčšia radosť nad jedným hriešnikom, ktorý robí pokánie,	ako nad deväťdesiatimi deviatimi spravodlivými, ktorí pokánie nepotrebujú.“ Lk 15, 7
„Radujme sa a plesajme, vzdávajme mu slávu,	lebo nadišla Baránkova svadba a jeho nevesta sa pripravila.“ Zjv 19, 7
„Aj vy ste teraz smutní; ale zasa vás uvidím a vaše srdce sa bude	radovať. A vašu radosť vám nik nevezme.“ Jn 16, 22
„Vzdávam vďaky svojmu Bohu zakaždým, keď si na vás spomeniem; vždy, v každej svojej modlitbe,	keď s radosťou prosím za vás všetkých, za vašu účasť na evanjeliu od prvého dňa až doteraz.“ Flp 1, 3-5

Životopis Marilyn Monroe

Vlastným menom Norma Jeane Mortenson sa narodila 1. júna 1926 v Los Angeles. Vyrastala v chudobných pomeroch a rodinný život takmer nepoznala. Matka, Gladys Bakerová, trpela dedičnou psychickou poruchou a biologický otec bol neznámy. V rodnom liste figurovalo meno matkinho druha, Edwarda Mortensona, ktorý však zomrel krátko po jej narodení. Gladys prekonávala obdobie hlbokej depresie, často ústiacej do záchvatov hnevu. Po jej umiestnení v nemocnici a trvalej hospitalizácii, bola dcéra zverená do pestúnskej starostlivosti. Postupne sa dostala do desiatich rodín, od svojich jedenástich rokov žila v sirotinci.

V dôsledku prežitých udalostí bola Marilyn citovo nevyrovnanou osobou. V období dospievania mala chaos v životných hodnotách, stratila orientačné body a ocitla sa pred zrútením. Rozhodujúcim v jej živote sa stal deň, keď sa pokúsila o útek zo sirotinca. Chytili ju a priviedli späť. Bála sa, že ju čaká bitka a krik. Namiesto toho jej však zamestnankyňa doniesla čisté šaty a keď jej pomáhala s obliekaním, povedala: *„Marilyn, ty si krásne dieťa.“* Toto bol rozhodujúci okamih. Po prvýkrát sa cítila povšimnutá, dokonca obdivovaná. Rozhodla sa staviť všetko na túto kartu. *„Som milovaná, pretože som krásna,“* hovorievala. *„Lásku dosiahnem iba vtedy, keď budem krásna.“* Z presvedčenia sa stali hodiny strávené pred zrkadlom, vyplnené pózovaním a sebauctievaním. Keď mala šestnásť rokov, vydala sa za Jamesa Dougerthyho. Po jeho narukovaní do vojny však prepadla depresii a pokúsila sa o samovraždu.

Neskôr sa zamestnala v továrni na vojenský materiál. Po čase sa jej práca zunovala, no naskytla sa príležitosť zarobiť si ako modelka. Marilyn túžila stať sa slávnou herečkou a uspieť v Hollywoode. Začala študovať herectvo. Nepatrila k najšikovnejších, ani usilovným žiakom. Pri testoch často podvádzala. Popri štúdiu dostala zopár nevýznamných malých úloh vo filmoch. V roku 1949 nafotila sériu aktov a po prepuknutí škandálu ho obhajovala potrebou peňazí na jedlo a šaty. Hrozilo jej vylúčenie zo školy, no vedenie sa kvôli marketingu rozhodlo v škole ju udržať. Táto aféra jej vyniesla želanú pozornosť a ponuku hlavnej úlohy vo filme *Asfaltová džungľa*, ktorý naštartoval jej hereckú kariéru.

Počas natáčania filmu *Omladzovací prostriedok* (1952) sa spoznala s bejzbalovou hviezdou Joem DiMaggiom, s ktorým sa 14. januára 1954 zosobášila. Ich manželstvo však nevydržalo ani rok. Rozvod iniciovala Marilyn. V roku 1956 sa znovu vydala, tentokrát za spisovateľa a dramatika Arthura Millera, ktorý kvôli nej opustil manželku a dve deti. Marilyn dúfala, že vzťah s váženým a inteligentným človekom upevní jej postavenie herečky a manželky. Kvôli svadbe

dokonca konvertovala na judaizmus. Aj toto manželstvo však nakoniec vyústilo v roku 1962 do rozvodu. Medzi jej posledných milencov patrili aj bratia Robert a John Kennedyovci.

Je všeobecne známe, že Marilyn bola závislá na alkohole a sedatívach. Trpela neurózou a nespavosťou, postupne prepadla intenzívnym stavom úzkosti. 4. augusta 1962 vo svojom byte upadla do bezvedomia, z ktorého sa už neprebrala. Podľa oficiálneho vyhlásenia zomrela v dôsledku predávkovania.

Zdroj: Green, M. H.: *Marilyn Monroe*. [online]. [cit. 2022-04-22]. Dostupné: <http://biografia.sk/marilyn-monroe/>

Životopis blahoslavenej Anny Kolesárovej

Anka sa narodila v kresťanskej rodine. Mala sestru a brata. Rodičia ich vychovávali s láskou a hlbokou vierou. Modlitba a práca boli súčasťou ich života. Verili, že všetko, aj to zlé, sa raz obráti v dobro, že náš Pán je láskavý a milostivý. Stará mama Aničke často opakovala slová: *„Pán dopustí, ale neopustí!“*

Počas prípravy na prvé sväté prijímanie sa dozvedela veľa o Bohu a živote svätých, ktorí si volili radšej smrť ako hriech. Pred prijatím sviatosti sa aj Anka rozhodla, že ju tieto slová budú sprevádzať po zvyšok jej života. Motto *„Radšej smrť ako hriech!“* žila až do jej smrti. Často pristupovala k svätej spovedi, pravidelne sa zúčastňovala bohoslužieb a prijímala eucharistiu.

Ankina mama ochorela a vo veku štyridsať rokov zomrela na zápal pľúc. Po smrti matky prebrala starostlivosť o domácnosť a rodinu na seba. Jej sestra už bola v tom čase vydatá.

Medzičasom otec prijal vo farnosti službu ako kostolník. Anka otcovi pomáhala, pričom ju bolo v kostole často vídať kľačať pri modlitbe. Kňaz pochopil, že Anka je duchovne zrelá na prijatie sviatosti birmovania, a tak v mladom veku prijala aj túto sviatosť.

Počas druhej svetovej vojny sa život na dedine stal ešte ťažším. Obyvatelia sa museli skrývať pred vojakmi, ktorí tadiaľ prechádzali. Mnohé z dievčat nosili tmavé šaty, aby nebolo poznať, že sú mladé. Stávalo sa totiž, že vojaci pri prechode dedinou znásilňovali slobodné dievčatá.

Jedného večera vošiel opitý vojak aj do Ankinho rodičovského domu. Otec v snahe predísť nešťastiu, poslal dcéru pripraviť pre „návštevu“ jedlo. Vojak Anku nasledoval do kuchyne a tam si všimol, aká je mladá. Nasilu ju pritiahol k sebe, no tá vykríkla a ušla mu. Otec sa ponáhľal dcére na pomoc, privinul ju k sebe, no vojak namieril proti nemu zbraň. V jeho opitej mysli sa zrodila túžba dosiahnuť svoje násilím! Anka odmietla. Mala strach, no nie zo smrti. Bála sa, že jej zoberie to najcennejšie, čo má - jej čistotu. Opakovala slová z prvého svätého prijímania *„Radšej smrť ako hriech!“* a do tretice svojho kata odmietla. Pritúlila sa k otcovi a povedala mu, že radšej zomrie. Vojak vytiahol zbraň a prikázal jej rozlúčiť sa. Po slovách *„Otecko, zbohom!“ a „Ježiš, Mária, Jozef!“* ju zastrelil.

Anka si bola vedomá, čo pri prvom svätom prijímaní sľúbila. Bola ochotná položiť život, aby ochránila svoju čistotu. Nechcela sa jej vzdať len tak, bez boja. Príklad jej skutku nás učí, aké dôležité je v našom živote poznať hranice a dodržiavať ich. Ukázala, aká vzácna je čistota tela a duše.

Zdroj: HNUTIE KRESŤANSKÝCH SPOLOČENSTIEV DETÍ*: Novodobí hrdinovia*. *Príloha 2: Životopis bl. Anky Kolesárovej a bl. Titusa Zemana.* [online]. [cit. 2022-04-22]. https://erko.sk/wp-content/uploads/2020/01/Pr%C3%ADloha-Novodob%C3%AD-hrdinovia-viery.zip

Sima Martausová - Kam tento svet speje?

Kam tento svet speje, keď zuby majú byť len biele,
vraždy sú aj v leporele... Kam ten svet speje?
Rozum nie vždy ide s vekom, závislí sme vždy na niekom,
zaspávame vďaka liekom, čo robiť s dušou človeka?

R: Sloboda narieka, lebo nám velí svet
a jeho stroje už vedú s nami boje o vzácny čas.
Ochranky do parkov, problémy s morálkou
a viacej ruchu jak čerstvého vzduchu...
a iba schránky ostali z nás, ostali z nás...

Nad hlavami signál krúži, človek zvláštnym bohom slúži,
zo žien sa stávajú muži, čo dobýjajú pevnosti.
Hádame sa pre hlúposti, blížime si až do kostí,
našich myšlienok sa niekto zhostil, chce riadiť život človeka...

R:Sloboda narieka...

Textová príloha č. 5

Sima Martausová - Kam tento svet speje?

Kam tento svet speje, keď zuby majú byť len biele,
vraždy sú aj v leporele... Kam ten svet speje?
Rozum nie vždy ide s vekom, závislí sme vždy na niekom,
zaspávame vďaka liekom, čo robiť s dušou človeka?

R: Sloboda narieka, lebo nám velí svet
a jeho stroje už vedú s nami boje o vzácny čas.
Ochranky do parkov, problémy s morálkou
a viacej ruchu jak čerstvého vzduchu...
a iba schránky ostali z nás, ostali z nás...

Nad hlavami signál krúži, človek zvláštnym bohom slúži,
zo žien sa stávajú muži, čo dobýjajú pevnosti.
Hádame sa pre hlúposti, blížime si až do kostí,
našich myšlienok sa niekto zhostil, chce riadiť život človeka...

R:Sloboda narieka...

Zdroj: <https://hudba.zoznam.sk/sima-martausova/piesen/kam-tento-svet-speje/>

Životopis - Sv. José Luis Sánches del Rio, chlapec – bojovník

José sa narodil 28. marca 1913 v Sahuayo, vo vnútrozemskej časti Mexika. Keď mal 13 rokov, vypukla v krajine takzvaná „vojna kristerov“ (Cristeros). Protest katolíckych obyvateľov proti tvrdej proticirkevnej a slobodomurárskej politike vtedajšieho prezidenta Mexika – Callessa prerástol v roku 1926 až do občianskej vojny. Keď násilný Callesov režim prikazoval zabíjať kňazov a páliť kostoly, kňazi tajne ostali v meste Sahuayo a napriek prenasledovaniu nikdy neopustili veriacich. Tajne im vysluhovali sviatosti, na ktorých sa mladý José vytrvalo zúčastňoval.

Ľudia z mnohých centrálnych a západných štátov Mexika sa vzbúrili proti vláde na obranu katolíckej cirkvi. Josého bratia sa pridali k povstaleckým silám, ale jeho matka mu účasť nedovolila. Povstalecký generál Prudencio Mendoza tiež odmietol Josého narukovanie, pretože bol príliš mladý na to, aby sa pridal k povstaniu. José však zúfalo chcel byť bojovník za vieru v Krista. Chcel dostať šancu postaviť sa za svoju vieru. Prosil svoju matku, aby mu dovolila pripojiť sa, povedal: **"Mami, nenechaj ma stratiť príležitosť tak ľahko získať nebo tak skoro."** Generál napokon Josému dovolil stať sa vlajkonosičom oddielu. José dostal prezývku Tarcisius od Cristeros, podľa raného kresťanského svätca umučeného za ochranu Eucharistie. Heslom povstalcov bolo „Viva Cristo Rey!“ – „Nech žije Kristus Kráľ!“

Štrnásťročný José bol zajatý v januári 1928 po tom, čo sa obetoval pre generála kristerov a daroval mu svojho koňa. Uväznili ho vo farskom kostole v Sahuayo, ktorý bol v tom čase znesvätený a vyplienený. Počas väznenia nútili Josého vzdať sa svojej viery, ale odmietol. Bol mučený a musel sledovať obesenie chlapca, ktorý bol uväznený s ním. José tohto chlapca povzbudil, že sa obaja čoskoro opäť stretnú v nebi. Počas zajatia dostal José príkaz, aby sa vzdal viery v Krista. Aj pod hrozbou smrti José odmietol. Počas svojho zajatia sa José denne modlil ruženec.

V deň popravy Josému najprv strhli kožu z chodidiel a nútili ho s otvorenými ranami, do ktorých mu nasypali soľ kráčať k cintorínu. Pred pripraveným hrobom ho spočiatku iba postrelili a opakovane ho žiadali, aby sa vzdal viery v Boha. José napriek všetkým spôsobeným ranám odpovedal: „Nech žije Kristus Kráľ a Guadalupská Panna Mária!“ Následne ho popravili. Stalo sa tak 10. februára a mladý José nemal ešte ani pätnásť rokov. Tri dni predtým napísal svojej matke: **„Myslím si maminka, že čoskoro pôjdem na smrť, ale to nevadí. Dôveruj v Božiu vôľu. Zomieram šťastný, pretože až do konca vytrvám na strane Božej.“**

Sv. José je mimoriadnym príkladom odvážnej viery. Pápež Benedikt XVI. ho v roku 2005 vyhlásil za blahoslaveného spolu s ďalšími 11 mučeníkmi prenasledovania Cirkvi v Mexiku. Od 16. októbra 2016 si ho ctí ako svätého Cirkev na celom svete. Jeho telesné pozostatky sa uchovávajú v rodnom Sahuayo.

Zdroj: *Svätý Jose Luis Sanchez del Rio*. [online]. [cit. 2022- 04- 22]. Dostupné: https:<//www.catholic.org/saints/saint.php?saint_id=46079>

Odkazy Božej lásky

Iz 35, 3-5

Iz 41, 10-11

Iz 12, 2

Žalm 63,2

Žalm 63,8-9

Iz 43, 1-3

Jer 31, 3

Jer 31, 9a

Jer 31,20

Iz 49, 8

Oz 11, 4

Oz 11, 8-9

Sof 3, 14-15

Iz 46, 4

Iz 54,17

Rim 8, 15

Iz 54, 10

Jer 20,11

Ž 27, 10

Ž 8, 5-6

Ž 139,1-3

Dt28,6-7

2Kor1,3-4

Iz 49,16

Iz 62,3

SRDCE PODĽA JEŽIŠA A MÁRIE

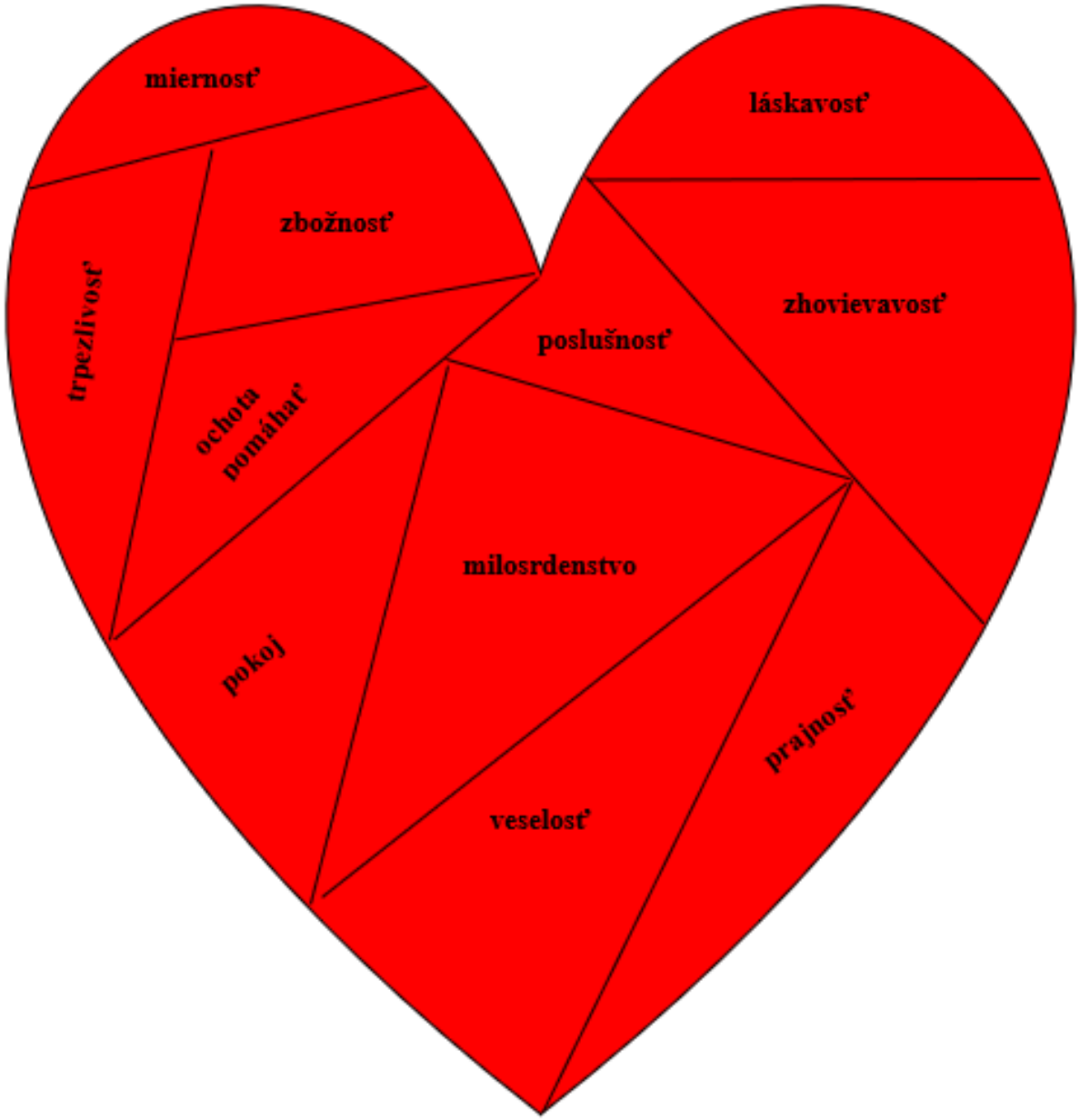

Obrazová príloha č. 2

Ctihodný Boží služobník Matteo Farina

Zdroj: <https://www.matteofarina.com/it/matteo/biografia/>

Obrazová příloha č. 3

Zdroj: <https://sq.wikipedia.org/wiki/Marilyn_Monroe>

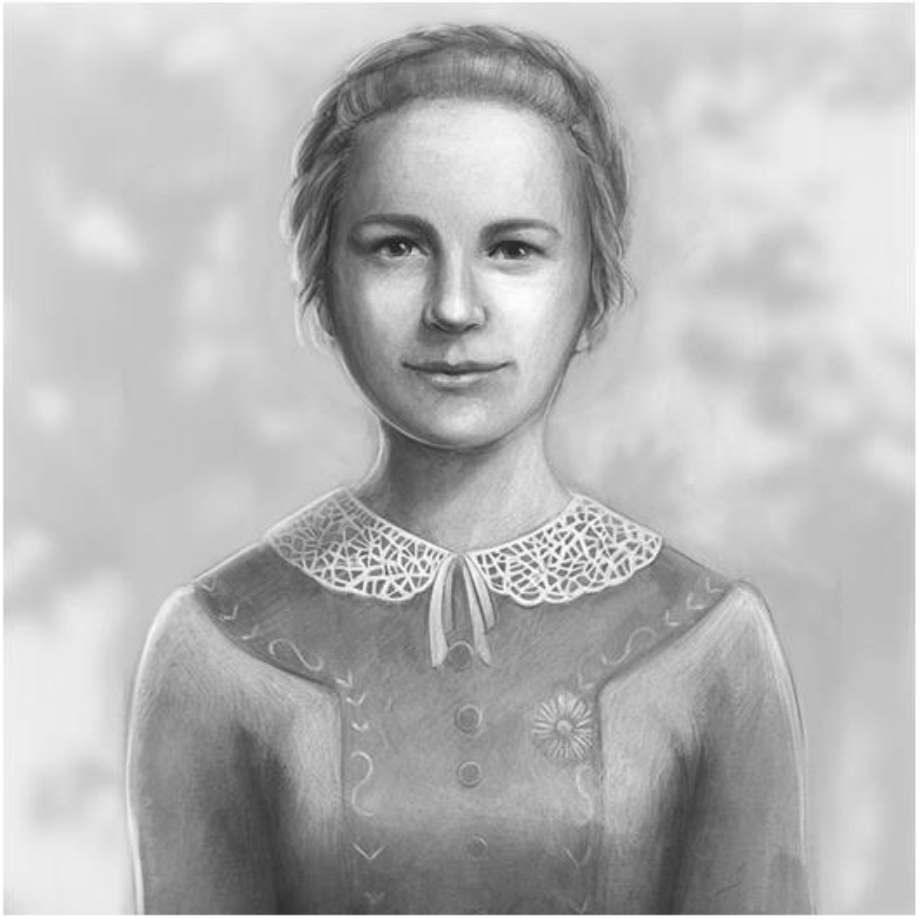

Zdroj: <https://annakolesarova.sk/wp-content/uploads/2018/03/ANKA-K.jpg>

ISBN 978-80-561-1048-5